

Som barn ble min nysgjerrighet og interesse for samfunnsspørsmål vakt da jeg den 17. mai 1930 paraderte forbi Fridtjof Nansens bære, forran Universitetet i Oslo. En epoke var avsluttet, men Fridtjof Nansen hadde satt dype spor i mangt et ungt sinn.

Senere leste jeg hans bøker og skrifter, og ikke minst de to store bøker kalt NANSENS RØST. Her ble grunnlaget lagt for min senere politiske holdning. Jeg deltok i studieringer som ble arrangert av FEDRELANDSLAGET, hvorav en av stifterne nettopp var Fridtjof Nansen.

I min barne- og ungdomstid var jeg en ivrig turner ved siden av at jeg hadde religiøse og sosiale interesser. Gjennom KFUM og garnisonsprest Kjell Stubb, som var en av lederne i Nasjonal Samling, ble jeg tilknyttet dennes ungdomsorganisasjon og derigjennom Frivillig Norsk Arbeidstjeneste. Min far, som var høygradsfrimurer, hadde også venner og jaktkamerater, som var medlemmer av Nasjonal Samling, og dette bidro i høy grad til min interesse for denne bevegelse, som jeg etter hvert betraktet som en nyskaping innen norsk politikk og samfunnsliv. Jeg var også medlem av Norges Forsvarsforening og deltok i slutten av 1930-årene i frivillig militær opplæring.

Da krigen kom til Norge 9. april 1940 var jeg ennu for ung til å ha utført min militærtjeneste. På denne tid arbeidet jeg i Chr.a Bank og Kreditkasse, for å få praktisk erfaring innen bankvesenet for senere å få ytterligere utdannelse ved Hambros Bank i London. Samtidig gjennomførte jeg Bankskolen i Oslo. Ut på høstparten ble 20 av de yngste og sist ansatte i banken oppsagt p.g.a. de spesielle forhold som da hersket under den tyske okkupasjon, blandt dem meg. Jeg fikk da oppfordring fra venner innen Nasjonal Samling om å være med på å bygge ut denne politiske bevegelse.

Inntil tidlig på våren 1945 arbeidet jeg i partiorganisasjonen og hadde økonomi som mitt saksområde. Jeg arbeidet i ledende stillinger innen NS Riksledelse og Utenriksorganisasjon. Videre kretsøkonomileder og senere som fylkesøkonomisjef i Aust-Viken Fylkesorganisasjon, samt i Arbeidstjenesten. Over alt med de beste attester for faglig og pålitelig utført arbeide. Hertil NS Hjelpeorganisasjon.

Foruten spesialkurs, leste jeg de siste krigsårene opp til realartium på kvellstid etter en vanlig arbeidsdag på kontoret. Det var til sine tider hårde og slitsomme år, og det politiske presset fra okkupanten ble etter hvert ganske stort. Jeg så det slik at det gjaldt å holde ut og på alle måter, så vidt mulig, å verne om norske interesser og norske liv.

I 1943 kom jeg i konflikt med tyskerne, ble arrestert av Gestapo og satt inne en kortere tid. I 1944 hjalp jeg under en fjellvandring russiske krigsfanger i å flykte over til Sverige. Tidlig på våren i 1945 ble jeg atter arrestert av det tyske sikkerhetspolitiet og skulle stilles for "folkedomstolen" med innstilling om dødsstraff. Fakta foreligger i politiets arkiver, og dette ble bekreftet av norsk politi etter frigjøringen i 1945.

Da jeg våren 1945 satt arrestert hos Gestapo fikk jeg smuglet ut et brev til Quisling. Trykket hadde blitt for stort. Jeg meldte meg ut av NS. Ad omveier ble jeg meddelt at Quisling hadde uttalt at min holdning måtte respekteres, at NS-folk etter hvert endret syn og holdning til de rådende forhold og tok konsekvensen av det.

Efter krigen tok det ^{to a}tre år før min sak kom opp for retten. To av saksbehandlerne, begge jurister, fant min ~~skø~~ og min holdning under krigen vanskelig å påføre en dom på serie med de mange andre saker, som ble gjennomført på løpende bånd. Dette var en av årsakene til at domsavsigelse tok så vidt lang tid. Den ene av disse to juristene, Sverre Hartmann, regnet meg senere som en av sine nære venner. Han er statstipendiat i samtidshistorie. Begge de to juristene forlot forøvrig senere sine stillinger i Landssvikavdelingen, da de ikke fant at de hadde noget der å gjøre.

I de nevnte ^{to a}tre år var det håpløst for tidligere NS-medlemmer å få seg lønnet arbeide. Egentlig hadde jeg stor lyst til å studere arkitektur, men en slik utdanning ble for meg blokkert. Så ble det til delvis å leve på almisser fra familien. Min bankkonto på kr. 5.000,- var blitt sperret. Av dette beløp fikk jeg utbetalt kr. 50,- pr. måned til å leve for. Jeg ble som nevnt utestengt fra forsatte studier, da jeg ikke kunne legge frem attest for nasjonal holdning. I stedet arbeidet jeg gratis i forbindelse med gjenoppbygging av idretts- og friluftsansjasjoner, samt folkeh~~ly~~esen, sammen med gamle venner fra før krigen. I tillegg hertil gjennomgikk jeg 20 fagkurs samt Revisorskolen i Oslo. Det kan også nevnes at jeg sammen med en jurist og tidligere hjemmefrontmann, utarbeidet grunnlaget for en bok som omhandlet alle politiske fanger der hadde sittet i tyske fengsler. Bok^{ov} fikk tittelen: Norsk Fangeleksikon.

Det kan videre nevnes at jeg i denne tiden ble innkalt til militær-tjeneste i marinen, men måtte slutte etter noen måneders tjeneste. Senere ble jeg på ny innkalt til tjeneste i hæren. Jeg fikk her som oppgave å delta i f.m. avviklingen av de såkalte "svenskeregnskapene", samtidig som vi hadde ordinær eksersis. Etter flere måneders tjeneste måtte jeg også her slutte på grunn av tidligere medlemskap i NS. Sikkerhetssjefen i Oslo, marinekaptein Jørånstad, beklaget dette meget under et restaurantbesøk, da han trengte meg og stolte på mitt utsagn.

I 1948 ble jeg dømt til et års fengsel/tvangsarbeide og tap av almen tillit i 10 år, samt inndragning av sparepenger. Hertil fratatt retten til å delta i politiske valg i 10 år fremover samt å delta i ordinær militærtjeneste. I tillegg hertil kom en rekke begrensninger i det offentlige og private liv.

Med henvisning til den landskjente og høyt aktede rettslærde, professor Jon Skeie, uttaler han i sin bok "Landssvik" bl.a. følgende: "Vi skal bygge på sikker rettsgrunn, ikke på ansvarsbestemmelser som er ugyldige eller i beste fall meget omtvistelige." "Vi har aldri i vår historie hatt en sådan rettsløshet." Straks etter fengselsoppholdet ble jeg opptatt ved Den internasjonale Høyskole i Danmark. Rektor ved Høyskolen, Peter Mannicke, skriver på mitt avgangsvitnesbyrd følgende: "Egil Lindholm gjør seg fortjent til følgende vitnesbyrd: Lindholm var en moden, flittig og ansvarsbevisst elev, med gode evner."

Efter fengselsoppholdet ble jeg for tredje gang innkalt til militær-tjeneste, men nektet blankt. Senere ble jeg overført til Sivilforsvaret og tjenestegjorde i 15 år som befalingsmann. Som en kuriositet kan nevnes at jeg fikk en takkeskrivelse fra kommanderende general for vel utført tjeneste i det militære.

* * *

Mil.org.sjefen i Oslo, major H.O. Langeland kommer inn på rettsopp-gjøret i sin bok: "Dømmer ikke.", hvor han anfører følgende: "En av de aller største feil ved rettsoppjøret er at en i høy grad bygger på uvitenhet om de faktiske forhold. Og det forferdelige er at de myndigheter som tilrettelegger sakene tildels bevisst fortier viktige faktiske kjennsgjæringer som har betydning for avgjørelse."

Major O.H. Langeland hevder videre at "det var antagelig ca. 250.000 arbeidere som frivillig gikk i fiendens tjeneste." Se hans bok: "Forat I ikke skal dømmes", (Oslo 1949), s. 64-65. "Når patriotisme blir landssvik og virkelig landssvik ikke påtales, blir forholdene korrupte. Vi har aldri trodd at det i vårt land var grobunn for korrupsjon, men vi tok feil. Den ser ut til å trives meget godt i vårt klima. Luften er lummer i Norge i dag, det var den også i Frankrike under Dreyfus-saken. Men Frankrike hadde bare én Dreyfus-sak, Norge har tusener." (s. 131, 221)

Den kjente nordmann og patriot, dr. Gustav Smedal, skriver i sin bok: "Patriotisme og Landssvik" bl.a. følgende: "Man overså at de aller fleste medlemmer av NS ikke var nazister. De sto i partiet av nasjonale, ikke av ideologiske grunner. De ville beskytte Norges frihet og selvstendighet hvis Tyskland skulle vinne krigen. De var norske patrioter. Hverken mer eller mindre. Dette er sannheten. Men etter frigjøringen har mange ikke ønsket at det rette forhold skulle komme frem. Det skulle forties. Sannheten passet ikke, slik forekommer undertiden." (s.106)

En fetter av meg tjenestegjorde som løytnant i den britiske marine under den annen verdenskrig. Han ble torpedert tre ganger i Nordsjøen. Hans krigsinnsats ble i en helsides artikkel i Aftenposten for noen år siden omtalt under overskriften: Krigshelt. Etter hjemkomsten til Norge i 1945 ble han utnevnt til marinekaptein og ble Kong Haakons personlige adjutant på slottet i Oslo.

For en tid tilbake forela jeg ham endel av mine papirer i f.m. mitt eget forhold under krigen. Senere hadde vi en personlig samtale og han uttrykte seg da slik: Hadde jeg innehatt din politiske innsikt og historiske kunnskaper, hadde jeg selv vært medlem av NS. Jeg er imidlertid stolt over min krigsinnsats, men jeg liker ikke å bli kalt for krigshelt. På lignende vis uttrykte en venn av meg fra et idrettsforbund. Han tjenestegjorde som krigsflyver i RAF under krigen.

Rettsoppgjøret var et politisk oppgjør. Advokat Synnøve Stray Fischer, Farsund, behandlet dette emne i et innlegg i Aftenposten 4/11-1967. Hun var med i krigen i 1940, deltok i Mil.org., arbeidet med flyktningeruter, og drev forskjellig illegal hjelpevirksomhet under okkupasjonen. Hennes skåførerbevilgning ble fratatt henne av tyskerne "for alltid" i 1941, og hun fikk et par kortere fengselsopphold. Hun nevner dette for å understreke at hennes standpunkt var klart nok.

Under rettsoppgjøret var hun forsvarer i noen hundre landssviksaker ved herreds- og byrett, og mange forelegg gikk gjennom hennes hender. Hun arbeidet også som sosialsekretær ved 3 landssvikleirer inntil stillingen ble nedlagt. På bakgrunn av dette mener hun å kjenne rettsoppgjøret til bunns både sett utenfra og innenfra.

"Det har alltid vært min urokkelige mening at rettsoppgjøret fra ende til annen kun var et politisk oppgjør. Den målestokk som jeg som jurist har inne i meg for hva som er gjeldende norsk rett, sa tydelig fra om det."

Under Quislings fengselsopphold i 1945 fremkom han med en rekke kritiske uttalelser til den nasjonal-sosialistiske lære, slik det ble dosert i Tyskland, og denne kritikk går på helt grunnleggende sider ved nazismen. Jfr. min artikkel "Politikk og forskning". Det Quisling ville, skriver han, var å medvirke til at det ble dannet et Gudsrike på jorden, som omfattet alle folk.

Jeg har skrevet disse avisinnlegg m.m. ikke bare som sådanne, men også for at våre barn en gang skal få lese dem. Det kan være til eftertanke. Ærlighet, oppriktighet og en fast livsholdning, med selvstendighet i tankegangen, kan føre en ut i kritiske situasjoner, men det må man regne med når man har gjennomlevet en verdensbrann.

Oslo, 01 12 1992

Egil Lindblom

Notat, datert 15.12.2003

Etter ca. 60 år siden har jeg nu atter gjennomlest min korrespondanse med myndigheter og enkeltpersoner i forbindelse med det såkalte landssvikoppgjøret, som jeg har blitt involvert i. Jfr. arkiv merket X.

Bemerkninger: Våren 1945 fikk jeg dom på 3 års fengsel av det tyske sikkerhetspolitiet, som da illegalt opererte gjennom "Hirden". Før jeg fikk rømt fra fangenskapet, mottok jeg beskjed om at min sak skulle bli fremmet gjennom "Særdomstolen" med innstilling på dødsstraff. Etter frigjøringen ble jeg innkalt til politiet med forespørsel om jeg hadde lidt overlast.

Vedrørende rettssaken mot meg etter krigens slutt: Av venner som hadde fått dom for landssvik, ble jeg sterkt advart mot å komme inn på det juridiske såvel som det politiske fundament jeg kunne fremlegge. Hadde jeg det gjort, ville jeg antagelig ha fått en strengere straff.

Det kan her nevnes at min forsvarsadvokat Lampe ikke fremkom med et eneste innlegg under denne rettssaken. Min fetter, h.r.advokat Karl Styren, kom derimot til slutt med et innlegg angående min person. Han nevnte at vi to helt siden barneårene hadde vært gode venner, og han fremhevet mine mange gode egenskaper. Hvorfor jeg allerede fra før krigen hadde stått tilsluttet NS, knyttet han sammen med min ungdom.

- ./.
- Et tidsbilde: Vedlagte kopi av brev datert Bjørkelangen, 21.12.1947 ble sendt til flere foreninger, hvor jeg tidligere hadde sittet i ledelsen, da med mindre endringer. Kort: Jeg ble bare møtt med stor velvilje, og fikk ledende posisjoner. Ingen av dem hadde forøvrig tidligere vært tilsluttet NS.

Stort sett kan man si at menigmann er en brikke i det politiske spillet såvel nasjonalt som internasjonalt. Våger man å flytte litt på en brikke eller to, vil dette i bestefall resultere i ubehag.

- ./.
- Vedlagte avisinnlegg, skrevet en gang i 1960-årene kalt "Historisk tilbakeblikk", gir et speilbilde av hva som foregikk på den politiske arena i 1930-årene.

Egil Lundholm

F O R O R D

TIL MIN SAMLING AV DOKUMENTER, BREVER, AVISARTIKLER, BØKER
ETC. TIL BELYSNING AV MIN POLITISKE INNSTILLING OG HANDLE-
MÅTE FØR, UNDER OG EFTER DEN ANNEN VERDENSKRIG.

* * *

Med dette legger jeg frem materiale for de som måtte ha interesse av å få min politiske fortid nærmere belyst og klarlagt.

Materialet strekker seg hittil over et tidsrum av 13 år, fra 1936 til 1949, og vil fortsatt bli supplert med det som i fremtiden måtte ha sin spesielle interesse. Det foreliggende materiale skulle være fyldestgjørende, og er ordnet på en hensiktsmessig måte som vil lette en under gjennomlesningen. Enkelte muntlige kommentarer fra min side er allikevel på sine steder ønskelig for å få belyst den rette sammenheng.

Samlingen består av dokumenter, brever, avisartikler, bøker, tidskrifter og andre publikasjoner av politisk og kulturell art. Av størst interesse vil muligens være min korrespondanse fra 1945 og fremover med offentlige myndigheter. Av en viss interesse vil også sivilkorrespondansen og dagboknoteringer være.

Den omtalte korrespondanse fra 1945 gir uttrykk for dyp fortvilelse. Jeg hadde følelsen at mitt liv var knust og min fremtid ødelagt. Mine egne feilslagne forhåpninger samt landssvikanordningen var stort sett grunnen hertil. Stikk i mot menneskenes ukrenkelige rettigheter og mot grunnloven hadde en her gitt en lov tilbakevirkende kraft, og gjort de æreløse for resten av livet som loven rammet. De første årene fra 1945 til jeg ble satt i fengsel på eftersommeren 1947 var en pinefull tid som tæret på krefter og sinn.

Landets skjønnhet gjenspeiler seg ikke alltid i folkets sinn, langt mindre under og etter en verdensbrand. Mitt håp var imidlertid at når det rørte vann hadde fått rensset seg selv, ville alle ting ligge klart i dagen, og bror ville forstå bror. Vannet er ennu grumset, og vi trenger kanskje ennu et skybrudd før renselsesprosessen helt er gjennomført.

Det nye samfunn er det av Gud styrte samfunn. Det er ikke det tvangsorganiserte - men det selvkritiske, selvkontrollerte og selvvirkende frie samfunn. - Innsikten på alle livets områder skal være som den der tjener, ikke som den der hersker. Ikke ved tvang men ved åndskraft skal det nye levende samfunn regjeres.

Når enhver yder sitt beste til gjensidig og egen nytte og ingen mer tillates å øve vold - så er problemet løst. For kun den som ikke er av sannheten trenger vold for å kunne herske over andre. - Se dette er det kjente merke, som aldri slår feil, og som vi unge skal bygge den nye orden på.

Er vi villige til å være med og ofre noe for og skape en fornyelse - i første omgang innenfor det europeiske menneskesamfunn - og gi Europa og verden en ny livsstil, da gir vi de 50 millioner mennesker som fant døden i den annen verdenskrig en mening, vi gir også vår tilværelse en mening.

O s l o , 3 0 . 1 . 1 9 4 9

Egil A. Sivertsen

S A M T I D S H I S T O R I E

" H V I S " av Rudyard Kipling

1)	Forord til	min samling av dokumenter, brev, avis-
artikler, bøker etc. til belysning
av den politiske situasjon før, under
og etter den annen verdenskrig.	Datert 30/01/1949
2)	Brev til	programleder Yngvar Ustvedt, Norsk
Riksringkasting, Oslo.	" 07/03/1970
3)	Brev til	Stortingets visepresident Sven Stray.	" 22/02/1974
4)	Brev til	programsekretær Haagen Ringnes,
Norsk Riksringkasting, Oslo.	" 04/03 1981
28/03/ "
5)	Brev til	stortingsrepr. Erling Asdahl, Arnes.	" 24/11/1987
6)	Avisartikkel:	"Rettsoppgjøret og straffelovens § 86."	" Våren 1950
7)	"	: "Diktatubléller nasjonalt demokrati."	" 03/03/1988
8)	"	: "Tilbakeblikk og fremtidsvyer."	" 16/04/ "
9)	"	F : "Et tidsbilde."	" 02/09/ "
10)	"	F : "Hvorfor ble Norge krigsskueplass i 1940?"	" 30/11/ "
11)	"	: "Den store forsonings tid."	" 03/01/1989
12)	"	F : "Skjebneåret 1940 i Norges nyere historie"	" 07/09/ "
13)	"	: "Arbeidstjeneste er samfundstjeneste."	" 02/10/ "
14)	"	: "Folkestyre."	" 16/10/ "
15)	"	: "Europa i oppbrudd."	" 04/12/ "
16)	"	: "Politikk og forskning."	" 09/01/1990
17)	"	: "Et bruddstykke, en antagelse, et
helhetssyn."	" 02/03/ "
18)	"	: "Besettelsen av Norge 9. april 1940."	" 12/04/ "
19)	"	: "Glimt fra vår nyere politiske historie."	" 27/11/ "
20)	"	: "Mot lysere tider."	" 01/02/1991
21)	"	: "Parlamentarisme og direkte folkestyre."	" 18/04/ "
22)	"	: "Den fortapte generasjon."	" 08/04/ "
23)	"	: "Historiske fakta for ungdommen,"	" 27/04/ "
24)	"	: "Vår tid i historisk perspektiv."	" 16/10/ "
25)	"	: "Sverige under den annen verdenskrig."	" 21/10/ "
26)	"	: "Fridtjof Nansen, Norges store sønn."	" 29/01/1992
27)	"	: "Tanker i tiden."	" 19/02/ "
28)	"	: "Kroppen og sinnets helse."	" 25/03/ "
29)	"	: "Historisk perspektiv."	" 28/10/ "
30)	"	: "Konfirmasjon."	" 09/05/1993
31)	"	: "Que Vadis, Norvegia ?"	" 18/06/ "
32)	"	: "Krigsfrivillige under den 2. verdenskrig"	" 10/11/ "
33)	"	: "Norge, en del av Europa."	" 16/11/ "
34)	"	: "Mellom barken og veden."	" 20/11/ "
35)	"	: "Frigjøringsjubiléet."	" 14/01/1995
36)	"	: "Historiens bitre erfaringer."	" 12/02/ "
37)	"	: "Rasisme i fortid og nutid."	" 03/03/ "
38)	"	: "Norge i våre hjerter."	" 02/06/ "
39)	"	: "Fight for freedom."	" 02/02/1996
40)	"	: "Våg å tenke anderledes."	" 04/03/ "
41)	"	: "Livsholdning."	" 15/04/ "
42)	"	: "Refleksjoner over en epoke i vår historie"	" 21/04/ "
43)	"	: "Tid for ettertanke." Del I	" 04/04/1997
44)	"	: "Tid for ettertanke." Del II	" 04/04/ "
45)	"	: "Idealisme - Realisme."	" 16/09/ "
46)	"	: "Menneskets verdighet."	" 16/09/ "

47)	Avisartikkel:	"Historiske glimt."		Datert: 16/02/1998
48)	"	: "Levevilkår under den tyske okkupasjon av Norge."		" : 18/02/ "
49)	"	: "Hjemmefront og Utefront."		" : 18/02/ "
50)	"	: "Norske offiserer og NS."		" : 28/03/ "
51)	"	: " En reise gjennom tiden" Del I		" : 14/08/ "
52)	"	: "En reise gjennom tiden" Del II		" : 20/08/ "
53)	"	: "En reise gjennom tiden" Del III		" : 12/09/ "
54)	"	: "For fred og forsoning."		" : 19/11/ "
55)	"	: "I humanitetens tjeneste." Del I		" : 10/07/1999
56)	"	: "I humanitetens tjeneste." Del II		" : 20/07/ "
57)	"	: "I humanitetens tjeneste." Del III		" : 22/07/ "
58)	"	: "I humanitetens tjeneste." Del IV		" : 27/07/ "
59)	"	: "I humanitetens tjeneste." Del V		" : 27/07/ "
60)	"	: "Fra vår politiske samtid"		" : 06/08/ "
61)	"	: "Tanker ved et nytt tusen år"		" : 12/10/ "
62)	Brev til	: Professor Bernt Hagtvet		" : 25/12/1997
63)	Avisartikkel:	"Hva historien kan fortelle oss." D I		" : 23/02/2000
64)	"	: " " " " D II		" : 23/02 "
65)	"	: "Tanker om kultur."		" : 24/04 "
66)	"	: "Kampen for Norge." Del I		" : 30/04 "
67)	"	: " " " " Del II		" : 30/04 "
68)	"	: "For sannhet og rett."		" : 12.10 "
69)	"	: "Nasjonal Samling og nazismen"		" : 29/11 "
70)	"	: "Et politisk tidsbilde."		" : 20/01 2001
71)	"	: "Norsk ungdom"		" : 19.05 "
72)	"	: "Dalai Lama"		" : 08/10 "
73)	"	: "Tilbakeblikk"		" : 02/01/2002
74)	"	: "Seierens bitre frukter"		" : 02/01/ "
75)	"	: "Integrasjon"		" : 23/02/ "
76)	"	: "Ordet og realiteten"		" : 07/05/ "
77)	"	: "Fakta i klartekst"		" : 22/05/ "
78)	"	: "Historiske betraktninger"		" : 04/06/ "
79)	"	: "Den annen verdenskrig"		" : 02/10/ "
80)	"	: "Vår mentale helse:"		" : 22/10/ "
81)	"	: "Det utryddelige hatet" Del I		" : 08/11/ "
82)	"	: "Det utryddelige hatet" Del II		" : 08/11/ "
83)	"	: "Det utryddelige hatet" Del III		" : 23/11/ "
84)	"	: "Livserfaring og minner"		" : 07/02/2003
85)	"	: "Fortidens skygger"		" : 12/11/ "
86)	"	: "Notat. Fangenskap. Historisk tilbakeblikk."		" : 15/12/ "
87)	"	: "Selvstendig tenkning - Forpliktende livsholdning."		" : 18/08/2004
88)	"	: "Danmark under den annen verdenskrig"		" : 15/12/ "
89)	"	: "Sverige under den annen verdenskrig"		" : 20/12/ "
90)	"	: "Norge under den annen verdenskrig"		" : 27/12/ "
91)	"	: "Menneskerettigheter, fred og forsoning"		" : 14/03/2005
92)	"	: "Hva er sannhet ?"		" : 30/03 "
93)	"	: "Politisk reform"		" : 30/01 "

Etterskrift:

" : 01/12/1992

E g i l L i n d h o l m

N o t a t :

Jeg har mottatt en rekke positive tilbakemeldinger på mine brev og artikler, som omhandler vår samtid. Her noen utdrag av brev fra leserne:

"Og så er det denne velsignede "E.L." da, han er helt utrolig dyktig." I et annet brev anføres følgende:

"Det er en lise jeg med forundring leser hva du skriver. Make-løst godt! Mitt aller største kompliment! Hva du skriver, røper en meget stor kunnskap om det rent historiske. Din behandling av norsk språk er elegant og rolig, og du legger dine triumfkort på bordet så stillferdig at det grenser til det ondskapsfulle. Ordet "understatement" faller meg inn i denne forbindelse.

Men - det er faktisk et stort men. Det skulle ha stått i en annen avis. Aftenposten ville bare være glad for å få hva du skriver som kronikk! Jeg er overbevist om at det er en stor misforståelse at Aftenposten ikke tar inn ting. Når ting er så godt skrevet, og så interessante! Det er jo naturligvis bare det at Aftenposten ville ha navnet ditt, og om du mener dette er umulig, har du min største forståelse.

Til slutt vil jeg først og fremst takke deg, og gi deg min anerkjennelse. Og så ville jeg gjerne narre deg da, til å skrive i Aftenposten, en avis som blir lest av hundre tusen mennesker, og hvor de fleste leserne trenger sårt dine tanker."

En annen tilbakemelding: "Det er ikke vanskelig å utnevne deg til den beste skribenten i bladet. Det du skriver er som et kortspill, hvor du legger stillferdig ned det ene triumfkortet etter det andre - elegant."

Videre saksnes det fra et brev: "Si meg en ting, Egil, er du jurist? En skulle tro det! Det er synd og stor skam at du, med din skriveevne og med ditt arkiv, er i den situasjon at du ikke kan bruke navnet. Herregud, for en nydelig bombe du kunne lage i Aftenposten."

En redaktør av et kulturelt tidsskrift skriver til meg bl.a.:

"Ser at du har greie på det du skriver, og at du har en imponerende evne til å uttrykke deg klart og presist."

Fra en journalist har jeg mottatt et brev, hvorav følgende er anført:

"Ellers må jeg undre meg storliggen over at du kan skrive så feilfritt. Dine motoriske evner må jo være formidable!"

15/10/1996

Uttalelse i FOLK OG LAND, side 10, nr. 6 - 1998:

Signaturen "E.L." har i de senere år vært en av FOLK OG LAND's mest produktive bidragsytere. Han har her utfoldet alle sine store evner som skribent, og i brev til redaksjonen finner vi til stadighet lesernes anerkjennelse av ham, - og gleden over hans artiklers tyngde og kraft, - bygget på en rikholdig dokumentasjon.

14/9 04

Ljone Egit Lindholm

Jeg tror du jeg har takket for artikkel-
samlingen 'Samtidshistorie'. Det var
vennlig å tenke på meg. artiklene
vitner om ~~en~~ seriøs vilje til å forstå
historien, og gode hensikter i retning
av å se ting i perspektiv.

Vennlig hilsen

Hans Fredrik Dahl

Professor Hans Fredrik Dahl

Riddervolds gate 12

0258 OSLO

Jeg tror ikke jeg har takket for artikkelsamlingen "Samtids-
historie". Det var vennlig å tenke på meg. Artiklene vitner
om seriøs vilje til å forstå historien, og gode hensikter i
retning av å se ting i perspektiv.

$\frac{15}{2} 05$

bjørn Egil Lindholm
Takk for tilsendt stoff i
anledning den siste tids
debatt i Aftenposten.
Alltid interessant å få
reaksjoner, spesielt så
dokumentert som
her!

Vennlig hilsen
Hans F. Dahl

Professor Hans Fredrik Dahl
Riddervolds gate 12
0258 OSLO

Takk for tilsendt stoff i anledning den siste tids
debatt i Aftenposten. Alltid interessant å få reaksjoner,
spesielt så dokumentert som her!

16 / 05
3

Kjære Egil kindhønen

Takk for ny sending av artikler.
Jeg leser med interesse og sympati
det du fremlegger.
Det er tydelig at vi deler mange
interesser.

Venlig hilsen
Hans Fredrik Dahl

PS: Det vil snart bli annonsert et åpent
møte i Oslo 9/5 05, hvor kan
interessere deg.

HFD

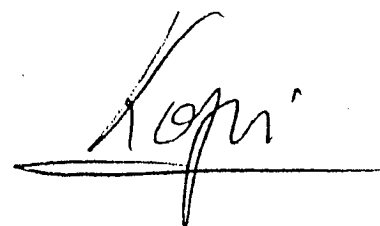
Professor Hans Fredrik Dahl
Riddervolds gate 12
0258 OSLO

Takk for ny sending av artikler. Jeg leser med interesse
og sympati det du fremlegger.

Det er tydelig at vi deler mange interesser.

FRIDTJOF FRANK GUNDERSEN

Professor dr. juris

27.4.87

Norges Handelshøyskole
5000 BERGEN

Telefon (05) 256500

Folk og Land

Herr redaktør

Jeg har i en årrekke mottatt avisen "Folk og Land" gratis. En dag kom jeg til å tenke på at det ~~var~~ ikke er mange publikasjoner som jeg leser med så stor interesse som nettopp denne avisen. Avisen inneholder mange opplysninger som man ikke kan lese noe annet sted. Den tar opp tabuemner fra årene ^{under os} omkring den tyske okkupasjon.. I tid som faller sammen med min egen barndom.

Jeg har stor forståelse for at mange medlemmer av NS føler seg urettferdig behandlet. Jeg er helt enig i at mange av dem som vendte tilbake fra London i triumf i 1945 i virkeligheten var sterkt medansvarlige for det kaos som oppstod ^{i 1940}. At historiens dom vil bli en annen enn rettsoppgjørets, er jeg i liten tvil om..

Fordi jeg syns "Folk og Land" er et verdifulle lite innslag i vår aversverden, oversender jeg kontingenten for 1987 og takker for de årene jeg har fått avisen gratis.

Denne lille epistel må De gjerne ta inn i avisen, dersom De ønsker det.

Vennlig hilsen

Egil Lindholm,
Camilla Collets vei 17.
0258 OSLO.

Oslo, den 11. april 1997.

Flere lesere har bedt oss sende deg en honnør for dine innlegg i FOLK OG LAND, som har vært omfattet med stor interesse.

Det gledet oss derfor, - da vi for noen dager siden mottok ennå en artikkel fra din hånd.(ånd)

Manuskripter til nr.4-1997 er allerede sendt trykkeriet, men ved mot- takelsen av korrektoren håper vi å kunne bytte ut noe med "Tid for ettertanke",- del 1.

Vi kan ikke garantere at det lykkes, - men helt sikkert vil din artikkel komme i nr.5 og 6, før ferien.

Hver måned kommer det inn svært mange innlegg til redaksjonen, hvor- av det meste dessverre må vrakes. Dels på grunn av innholdet, dels grunnet lengden.

Vi er derfor lykkelige over dine velpleiede, ypperlige artikler, som avisen alltid vil gi spalteplass.

MED VENNLIG HILSEN

Kjell Blich Schreiner
KJELL BLICH SCHREINER

3513 HØNEFOSS, den 18. november 2002

Kjære Egil Lindholm.

Noen ord for å gi uttrykk for den store glede jeg føler for artiklene jeg får fra deg, og som er de absolutte høydepunkter i "Folk og Land". Den samme glede viser også leserne. Jeg kan fortelle, at redaksjonen ytterst sjelden har fått så mange rosende brev- og telefonhenvendelser som etter bladets nr. 5/2002, hvor din artikkel ble karakterisert som "et blinkskudd". Bjørn Østring ringte meg også, og fortalte at folk langt utenfor våre rekker hadde berømmet "denne E.L."

Jeg mener det er viktig for meg å nevne dette, da menneskene idag har så vanskelig for å rose og også takke.

Som du vet vil det skje store endringer med bladet i løpet av år 2003. INO, som hittil har stått ansvarlig for utgivelsen, skal oppløses, og istedet får vi en Stiftelse. (SNO: Stiftelsen Norsk Okkupasjons-historie) Denne vil imidlertid ikke få stort med "Folk og Land" å gjøre, og vi arbeider nu på spreng for å få dannet et slags interessent-skap som skal stå for de rent praktiske oppgaver, og også regnskapet. Når det gjelder redaksjonen blir det neppe noen endringer, - og jeg har lovet å stå på så lenge helsen holder.

Det samme håper jeg du gjør, da jeg er helt og holdent avhengig av faste dyktige medarbeidere som Warendorph, Østring og ikke minst deg. I den forbindelse har jeg lenge gått med tanker om at du får din egen spalte, - med din signatur.

Kunne du tenke deg det?

Bare denne hilsen i en stille, tidlig morgenstund.

Håper alt er bra med deg og dine.

Vennlig hilsen

Kjell Blich Schreiner

Kjell Blich Schreiner

E G I L L I N D H O L M

Camilla Colletts vei 17

0258 OSLO

Oslo, 12.04.2003

Tlf.: 22 44 35 51

Kjell Blich Schreiner

3513 Hønefoss

Kjære Kjell;

Først hjertelig gratulerer med årsdagen din den 13. april, hvor du fyller 80 år. Jeg synes du har utført en glimrende innsats ved gjennom mange år å ha stått som redaktør av Folk og Land. Denne avisen har i 50 år vært bindeleddet mellom oss som tilhører krigsgenerasjonen, og som har hatt våre meningers mot.

Noen ord for dagen:

En velkjent taler startet et av sine seminarer med å holde opp en 100 kroner seddel.

Med 200 tilhørere i salen spurte han: "Hvem vil ha denne seddelen?" Flere rakk opp hånden. Og han fortsatte: "Jeg vil gi denne seddelen til en, men først vil jeg gjøre noe med den. "Han krøllet seddelen sammen til en kule. Så spurte han: "Er det fremdeles noen som vil ha den?" Flere rakk hånden i været igjen. Så tok han seddelen, la den på gulvet og tråkket den ned i det skitne gulvet. Seddelen var nå både skrukkede og skitten. "Er det fremdeles noen som vil ha den?" spurte han, og flere hender i salen gikk i været.

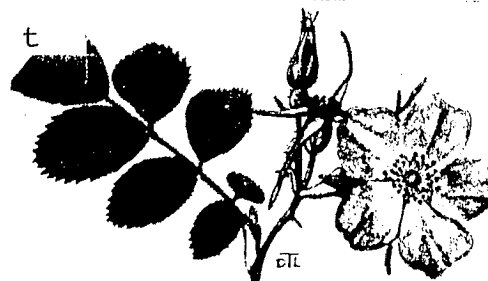
"Mine gode venner", sa taleren. "I dag har dere lært en verdifull lekse. Uansett hva jeg gjør med denne seddelen, er det noen som vil ha den. Det er fordi dere vet at verdien av den er uforandret selv om den er både skitten og skrukkete. Mange ganger i våre liv, blir vi "krøllet sammen" eller tråkket ned i skitten på grunn av avgjørelser som blir tatt og omstendigheter som dukker opp. Vi føler oss kanskje verdiløse, men uansett hva som hender vil du aldri miste din verdi. Du er spesiell, glem aldri det!!

La aldri gårdsdagens skuffelser overskygge morgendagens drømmer!

Ha en god 80 årsdag.

V æ r h i l s e t

Egil L.

Forsoning kommer ikke i stedet for rettferdighet. Rettferdighet er en forutsetning for forsoning.

I magasinet LEVENDE HISTORIE nr. 5 - 2004 finner vi en artikkel med følgende overskrift: Å OVERKOMME FORTIDEN. Innledningen er som følger: "Hva skjer når et samfunn skal holde dom over sin fortid? Rettsoppgjøret etter 1945 var en av de største rystelser noensinne i norsk rettsliv og politikk. Oppgjøret omfattet nesten hundre tusen personer og resulterte i konfiskasjon av eiendom, tap av stemmerett, fengselsstraff og dødsdom. Hvilke prinsipper ble lagt til grunn for oppgjøret? Og hva ble på lang sikt konsekvensen for samfunnet?"

En forskergruppe har gjennom flere år arbeidet med disse spørsmålene i prosjektet "Å overkomme fortiden". Forskergruppen på fem personer skal nu legge frem sine resultater, blant annet gjennom en bokserie på Pax Forlag. Prosjektledelsen arrangerer 9. mai 2005 en åpen konferanse i Oslo. Professor Hans Fredrik Dahl opplyser at konferansen er inspirert av Sannhetskommisjonen i Sør-Afrika, der målet var å bidra til økt forsoning ved at alle parter skulle få "snakke ut".

Dette emne har et omfattende perspektiv, som etter krigen har blitt behandlet i dokumenter, avhandlinger, i aviser og i et stort antall bøker fra de to sider i det aktuelle norske rettsoppgjøret.

"Alle de tyskokkuperte statene i Vest-Europa under annen verdenskrig gjennomførte tiltak for å gjøre opp med - overkomme, legge bak seg og komme forbi - det til dels betydelige antallet mennesker som man mente hadde gjort felles sak med okkupanten. Norge ble alene i Europa om å definere medlemskap i samarbeidspartiet som kriminelt i seg selv. Reaksjonene rammet derved en langt videre krets av personer enn oppgjørene i Danmark, Belgia og Nederland, et ellers naturlig sammenlikningsgrunnlag. I Norge hadde vi også en stor utenomrettslig oppgjørs- eller gjengjeldelsesprosess i samfunnet: Tiltak overfor "falne kvinner", utestengning av NS-folk fra yrker og fagforeninger, tap av bolig, utfrysing av organisasjoner osv."

Fra samme artikkel hitsettes følgende: Professor i strafferett ved Universitetet i Oslo fra 1906 til 1945, Jon Skeie, var skarp motstander av landssvikanordningen. Den stipendiaten som sto klar til å overta hans stilling, Johs. Andenæs, var opprinnelig av samme oppfatning. Landets ledende folkerettsekspert Freds Castberg stilte seg også dypt skeptisk til hele oppgjøret." Det samme gjorde ca. 40% av advokatstanden i Oslo.

"Blant fengselsfolk ser vi samme tendens, anført av Botsfengslets mangeårige direktør Hartvig Nissen, som betraktet anordningen av 1944 som en katastrofe. I tidsskriftet SOSIALT ARBEID tok byrettsdommer Bjarne Didriksen skarpt avstand fra landssviklovens bestemmelser, og påpekte hvordan Norge brøt med rettsutviklingen i resten av Norden ved de prinsipper som her ble innført. Fire av elve høysterettsdommere forkastet vanlig NS-medlemmers straffeskyld, og flere dommere fulgte etter.

Selv i Stortingets justiskomitè var det etter hvert mange som helst skulle sett landssvikanordningen ugjort. I de fleste av disse tilfellene dreier deg seg om dem med erfaring fra og innsikt i strafferechtspleie.

Og omvendt: De som hadde utarbeidet reglene, i London, Stockholm og Oslo under okkupasjonen, var uten unntak personer uten spesiell sak-

kunnskap i strafferett og kriminologi. Den opprinnelige straffelovskomiteen var ledet av sosialøkonom (og cand.jur.) Wilhelm Keilhaug. Den andre komiteen ble ledet av Annæus Schjødt, fremtredende forretningsjurist. Også de to justisministrene som bestyrte forberedelsen og gjennomføringen, Terje Wold og Oscar Gundersen, sto fjernt fra strafferetten."

* * * *

Hvis man setter strek pr. 9. april 1940 og ikke tar i betraktning forhistorien, spesielt i de forløpne 10 år, skyver man de historiske fakta under bordet. Går man her i dybden, kan man bli rystet. Settes denne viten i f.m. rettsoppgjøret, kan man bli både nedstemt og motløs, for å uttrykke seg forsiktig.

En viktig side ved rettsoppgjøret er altså å få analysert årsaks- og virkningsmekanismen, hva som skjedde i Norge og ellers i Europa mellom de to verdenskriger. Dette for å få et helhetsbilde som kanskje mangler, og dette bør settes i forbindelse med etterkrigsoppgjøret.

Mellomkrigstiden

Skyggen av den første verdenskrig vokste opp en ny generasjon ungdom i et krigsherjet Europa med sult, nød og stor sosial uro. Den samfunnsengasjerte ungdommen, som hadde sin modningstid i 1920-30 årene i Norge, ble vitne til en forstenet blokkpolitikk, hvor klasse sto mot klasse, parti mot parti og bygd mot by. Samfunnet var på flere måter i oppløsning, og den nasjonale bevissthet og identitet hadde uår.

For å løfte Norge opp til heder og verdighet i et harmonisk fellesskap, ble Nasjonal Samling stiftet 17. mai 1933.

Det kommunistiske parti og en rekke av Arbeiderpartiets ledere i den pågående samfunnskampen i 1920-30 årene søkte støtte hos bolsjevikene og arbeidet åpenbart for proletariatets diktatur.

De borgelige partier viste en unnfalleshhet i forsvarssaken og når det gjaldt samfunnsordenen i det hele. Det brukne geværs tid.

Går vi tilbake i vår politiske historie, vil vi finne mangt som forklarer årsaken til katastrofen, da Norge ble besatt av Tyskland i april 1940. Først og fremst er det de venstreradikale partier som undergravde landets forsvarsmakt og oppagiterte folket mot forsvaret. Fra høyt fagmilitært hold er det fremkommet uttalelser om at Norge etter all sansynlighet hadde unngått å bli okkupert 9. april 1940, hvis vi hadde holdt vårt forsvar i kampdyktig stand.

Det kan her nevnes at til Stortingsvalget i 1936 hadde Arbeiderpartiet med en forsvarspost som inneholdt følgende setninger: "Det norske Arbeiderparti vil bekjempe enhver rustningspolitikk. Militærvesenet omlegges til vaktvern. Oppgavene i den kommende 3-årsperiode er å forberede denne omlegging."

Den tidligere formann i Det norske Arbeiderparti, Oscar Torp, uttalte i 1935: "Man søker å fremstille det slik at Det norske Arbeiderparti har endret noe av sin karakter, lagt noe tilside, som vi før hevdet var vår virkelige hensikt og mening. Jeg kan forsikre om at Det norske Arbeiderparti er det samme som det alltid har vært."

I 1918 sluttet verdenskrigen. I samme år begynte for alvor en ny krig her i landet, klassekrigen. Martin Tranmæl, mannen med dynamitt i borehullene, seiret på sosialistenes stormende landsmøte i 1918. Tranmæl var dengang redaktør av bladet "Ny Tid", det er derfor av

interesse å sitere av en redaksjonsartikkel i dette bladet av 14.02.1918:

"Sosialismens grunnvold er klassekampen. Og som klassekampens konsekvens har alltid vært anerkjent proletariats diktatur -."

Professor Edv. Bull uttalte om demokratiet på Arbeiderpartiets landsmøte i 1930: "Det såkalte demokrati er ikke annet enn en gammel overtroisk frase fra det nittende århundre."

Ved samme anledning fremholdt Martin Tranmæl hvorledes arbeidernes stilling til krigen burde være: "Om arbeiderne bør delta i krig beror på frontens stilling. Er den vertikal, den ene nasjons arbeiderklasse mot den annens, så må den under alle omstendigheter være proletariats uvedkommende. Er den horisontal, klasse mot klasse, utbyttede mot utbyttere, da er krigen en plikt for den sosialistiske arbeiderklasse."

Etter at Tranmæl i 1918 var kommet til makten ble kursen straks lagt om med retning Moskva. I 1921 ble Moskvatesene nesten enstemmig godkjent på Arbeiderpartiets landsmøte. Som små prøver på Moskvatesene kan nevnes:

"Bare den voldsomme omstyrtelse av bourgeosiet, beslagleggelse av dets eiendom, ødeleggelse av hele det borgelige statsapparat fra oven til nedan - det parlamentariske rettslige, militære, byråkratiske, administrativerive, kommunale apparat - - inntil fullstendig fordrivelse eller internering av de farligste og mest hårdnakkede utbyttere og streng bevokning av dem for å bekjempe de uunngåelige forsøk på motstand og gjenopprettelse av det kapitalistiske slaveri, - bare denslags forholdsregler er i stand til virkelig å sikre undertvingelsen av hele utbytterklassen."

"Hovedoppgaven for de kommunistiske partier blir derfor å mangedoble arbeidet på proletariats forberedelse til erobringen av statsmakten og overhodet til erobringen av makten i diktaturets form. - - Proletariats erobring av den politiske makt betyr ikke noen avbrytelse av dets klassekamp mot bourgeosiet, men betyr tvertom at denne kamp blir bredere, bittere og mere hensynsløs."

"Arbeiderklassen kan ikke bare ved generalstreik eller de korslagte armers taktikk vinne seier over bourgeosiet. Proletariats må gripe til vepnet oppstand."

I Arbeiderpartiets lover av 1925, heter det i § 1:

"Det norske Arbeiderparti har til formål å føre arbeidernes kamp frem til det sosialistiske samfund gjennom proletariats diktatur og etter kommunistiske retningslinjer."

Hva er så proletariats diktatur? Lenin har sagt det slik:

"Hva er proletariats diktatur? Det er en krig langt grusommere, langvarigere og seigere enn noen av de kriger verden før har sett."

På Arbeiderpartiets landsmøte i januar 1930 uttalte prof. Edv. Bull om spørsmålet om folkeflertallet bl.a.:

"Men hva hjelper det i å erobre et flertall av velgerstemmer. Det kan være hjelp og bety noe kanskje for de som går omkring med religiøse, demokratiske forestillinger. Men det såkalte demokrati er ikke annet enn en gammel overtroisk frase fra det nittende århundrede. - - Derfor foreslår vi at ordene om "folkeflertallet" går ut." Og folkeflertallet ble strøket.

Ved samme anledning uttalte Trygve Lie: "Arbeiderklassen vil aldri gjøre sin kamp avhengig av et tilfeldig flertall. Den vil ta makten uansett i det øyeblikk den føler seg sterk nok til det."

Videre kan det siteres fra en brosjyre som Arbeiderpartiet utga i 1933. Her skriver Trygve Lie bl.a.: "Overfor en samlet enig arbeiderklasse nytter det ikke å lage arbeiderfiendlige unntagelseslover. Arbeiderpartiet vil marsjere fremad, alltid fremad, enten tvers igjennom lovene eller utenom lovene."

I 1930 uttalte Fr. Monsen på Arbeiderpartiets landsmøte:

"Det har alltid vært enighet innen vårt parti om at man skulle søke å gjøre den borgelige hær ubrukbar."

Einar Gerhardsen uttalte på samme landsmøte: "Hva angår det direkte spørsmål om anskaffelse av våpen, tør der finnes flere utveier, og disse håper vi at komiteen kan vise, det er som man vil forstå såpass ømtålig spørsmål at det ikke kan gjøres til gjenstand for behandling her."

I 1932 uttalte Nygaardsvold i Stortinget: "Det norske Arbeiderparti er et revolusjonært klassekampparti."

Arbeiderbladet 1. august 1932: "De nordiske folk kan lett bli en spurv i tranedans, og således bli utnyttet som en brikke i det imperialistiske spill denne stormakt (England) driver."

Finn Moe i "Arbeiderungdommen" for 02.05.1934: "Det er også unngått de skriftkloke Marx-granskere at når vi sier: Vårt krav må være at folket selv skal overta makten, at det vi trenger er et sterkt folkestyre, hvor folket har herredømme over bankvesen og næringsliv, så er dette krav i virkeligheten kravet om proletariatets diktatur, slik Marx har definert det."

I "Arbeiderungdommen" av 31.03.1934 heter det: "Den må være både døv og blind som i dag kan tro på en rolig, gradvis reformistisk utvikling hen mot det sosialistiske samfund. Selv innen den reformistiske annen Internasjonales rekke erkjenner man i dag det unngåelige i en avgjørende maktkamp, hvor utenomparlamentariske maktmidler blir de bestemmende."

I juninummeret 1935 av Arbeiderpartiets tidsskrift: "Det 20. Arhundre": "Agitasjonen må vekke lidenskapene gjennom sterkt overdrevne fremstillinger. Den må male i sort og hvitt. Motstanderne beskrives med djevelske, tilhengerne med englelige eller heroiske egenskaper. Ingen nyanser, ingen reservasjoner: Massen må hate og elske, fremfor alt hate."

Forsvarsministeren i trontaledebatten 1936: "Regjeringen var oppmerksom på den spente internasjonale situasjon, men ledetråden for regjeringens militære politikk var at Norge hverken kunne eller ville føre noen krig."

Professor Frede Castberg i boken "Folkerett" 1937: Den nøytrale stat som velger å bøye seg for overmakten må visstnok finne seg i at nøytralitetskrenkerens motpart om nødvendig tar kampen opp på den nøytrale stats territorium."

Kommanderende general i 1938: "Det står i vår makt å gjøre foretagendet (nøytralitetskrenkelse) så stort og vanskelig, at det neppe vil bli forsøkt, fordi forsøket ikke vil lønne seg." (Sven Nielsens interpellasjon 10. mars 1939, S.T. s. 271.).

Statsråd Fr. Monsen: "Det tales fra begge ytterkløyene her som om ... vi hvilken dag som helst kan vente å bli angrepet av en stormakt ... Men det virkelige forhold er jo, som enhver vet, at **vårt land ikke ligger i brennpunktet.**" (S.T. s. 592) Våren 1939.

Oberst Jonas Petersen i Aftenposten 12. januar 1939: "Uten betydelige forbedringer er vår hær og flåte intet forsvar, men kan i tilfelle av krig kun ansees som hjelpeløst slaktoffer."

Formannen i Norsk Aeroklubb: "Jeg vil ha sagt tydelig fra at den ansvarlige instans som idag vil beordre vårt flyvevåpen til kamp med det materiell og den trening våre flyvere har, han oppfordrer vår flyveungdom til det rene selvmord." (Morgenbladet, 08.03.1939)

Aftenposten, 11. sept. 1939: "Bare én nøytralitet, den væbnede, er nu mulig, sier Berlin."

3. sept. 1939: Den tyske sendemann meddeler Utenriksministeren at Tyskland ville respektere det norske statsområde, så lenge Norge hevdet nøytraliteten, men at man ellers forbeholdt seg frie hender.

31.08.1939: Ordre fra regjeringen til norske krigsfartøyer om ikke å bruke makt mot overmakt i tilfelle angrep på nøytraliteten i norsk territorialfarvann utenfor norske krigshavner.

Utenriksminister Halvdan Koht uttalte 22.12.1939 i Utenrikskomiteen følgende: "Eg trur for min part at England og Frankrike gjerne vil driva Noreg ut or nøytraliteten sin og inn i krigen."

08.01.1940 uttalte Halvdan Koht i Stortinget: "Eg må vedgå at eg kann ikkje fri meg for den mistanken at den britiske regjeringa beint frem har sett seg til fyremål å driva oss inn i krigen."

Jfr. Trygve Kies bok: "Leve eller død", side 119: "Nygaardsvold hadde vært svært irritert over britene de siste 48 timer. Om natten (til 9. april) hadde han flere ganger uttalt at det var Storbritania som hadde bragt oss inn i krigen."

Jeg lar ytterligere uttalelser ligge, men sier som Knut Hamsun pleide: "Jeg bare nevner det..."

Hvordan er situasjonen i dag? Jeg dveler litt ved Aftenpostens intervju av 28.05.96 med professor i statsvitenskap, Rune Slagstad.

" - Ap. må ta et oppgjør med sin leninistiske partikultur, krever professor Rune Slagstad: Han gir Ap. et spesielt ansvar for ukulturen innenfor overvåkingen. De grove overtrampene som nå dokumenteres av Lund-kommisjonen må sees i sammenheng med Arbeiderpartiets egenart. Partiet har vært det mest leninistiske av alle sosialdemokratiske partier i Vest-Europa. De borgerlige partiene hadde tross alt noen liberale reflekser, selv om de var svake."

Hvorfor ble Norge krigsskueplass i 1940 ?

Dette emne blir behandlet i et eget oppsett som følger vedlagt.

Generalmajor Torkel Hovland hadde et innlegg i Aftenposten, datert 01.03.2005, hvori han bl.a. skriver følgende:

"Fastlåste standpunkter og manglende vilje til en åpen, realistisk debatt om forsvarsspørsmål var ifølge general Ruge en direkte årsak til den største katastrofe som har rammet landet vårt i moderne tid."

Norge okkupert

For å bringe på det rene hvilke plikter og rettigheter man hadde i den ekstraordinære situasjon som var oppstått i f.m. den tyske okkupasjon, henvendte Norges Industriforbund seg allerede i mai 1940 til daværende (Nygårdsvold-regjeringens) regjeringsadvokat Kristen Johansen og bad om en redegjørelse. I en betenkning, datert 27. mai 1940, uttaler regjeringsadvokaten bl.a.:

"Det er uomtvistelig at innen det besatte område går okkupasjonsmaktens bestemmelser foran den ordinære regjerings bestemmelser. Den siste kan ikke ved forordning forordningsgyldig pålegge den norske befolkning noe eller unnlate noe, som okkupasjonsmakten påbyr eller forlanger, såfremt okkupasjonsmaktens påbud ikke ligger utenfor grensene av denne okkupasjonsmyndighets rettslige beføyelse. Herav er følgen at en heller ikke senere kan gjøre ansvar gjeldende mot norske borgere, fordi disse ikke har rettet seg etter dens - regjeringens - forholdsordrer, når disse var i strid med okkupasjonsmaktens bestemmelser."

Etter at hæren hadde kapitulert og konge og regjering hadde forlatt landet, henvendte Norges Industriforbund seg påny til regjeringsadvokat Johansen og bad om en tilleggsuttalelse. Denne finnes gjengitt i Industriforbundets sirkulære nr. 38, datert 14. juni 1940, og lyder således:

"De har ønsket en tilleggsuttalelse fra meg på grunnlag av det faktum at den norske hærledning har oppgitt kampen.

Resultatet herav og av det engelsk-franske tilbaketog fra Narvik-området er at den tyske hærmakt ubestridelig er å oppfatte som okkupant av hele Norge, og videre at Haag-konvensjonens art. 44 og 52 blir uten anvendelse forsåvidt som disse beskytter norske personer mot tvangsmessig hjelp ydet okkupasjonsmakten under dennes militære operasjoner mot landets egen stridsmakt.

Videre følger at Haager-konvensjonen art. 43 og 45 at okkupasjonsmakten har overtatt all den administrative myndighet som normalt tilkommer landets regjering.

Konsekvensen er at enhver norsk borger - eller selskap - er lovmessig berettiget til å slutte kontrakter med okkupasjonsmyndighetene om ethvert arbeid og enhver prestasjon innen rikets område.

Hvorvidt han også er forpliktet til å utføre slike arbeider ville avhenge av om han etter landets lov er forpliktet hertil, eller om utførelsen er til "okkupasjonshærens behov". - -

Tysk Handelskammer

Nevnes bør også dannelsen av "Tysk Handelskammer i Norge". Sammen med innbydelsen ble der sendt ut en lang liste over personer og firmaer som allerede underhånden hadde tegnet seg som medlemmer. Denne listen omfattet flesteparten av landets mest kjente forretningsmenn, selskaper og banker. I innbydelsen heter det bl.a.:

"Kammeret vil arbeide for å fremme samhandelen mellom Norge og Tyskland, og vil samtidig forsøke å fremme den personlige forbindelse mellom næringslivets menn i begge land. Det vil oppta et intimt samarbeide med alle norske og tyske myndigheter og næringsorganisasjoner og vil se det som sin oppgave å føre de interesserte næringsgrupper i begge land sammen til fruktbart samarbeide og tjene de berettigede næringsinteresser i begge land. ..."

Tysk Handelskammer i Norge ble dannet så sent som ved årsskiftet 1940/41, uten at der, så vidt vites hevet seg en eneste røst til påvisning av det eventuelt ulovlige i å medvirke i en slik sammenlutning. - -

Setter nytt lys på krigshistorien

Liv Hegna hadde en artikkel i Aftenposten for 29.04.1986 over tre spalter med denne overskrift. Et utdrag:

"Tar man med alle som hadde tyske arbeidsgivere i kortere eller lengre tid, eller som var ansatt i virksomhet som klart tjente tyske formål, vil man komme opp i et antall av en halv million nordmenn. Deres virksomhet var ikke folkerettsstridig. Men redaktør Christian Christensen (CC) våger i sin nye bok: "De som heiste flagget", å sette veibygging, kaiutbedring og bygging av flyplasser opp mot etterkrigsoppgjøret og den såkalte kategoriseringen av etterforskningsobjekter.

Han hevder at en naturlig hevngjerrighet i 1945 var systematisk planlagt, aksjonene ble kanskje mest tiljublet av mennesker som hadde vært passive i de fem okkupasjonsårene. I oppgjørets time sto de politiske myndigheter bedre mobilisert enn på noe annet område. C.C. retter skyts mot rammebetingelsene, mot oppgjørets politiske kriterier.

Det er da først og fremst de falske politiske overtoner C.C. angriper. Hans målsetning er å komme det bredt malte og ukorrekte bilde av at vår offiserstand ikke holdt mål, til livs. Gjennom bokens 160 sider fremkommer klare konturer av en ny historisk tenkning."

Det var i 1940 og senere en ikke ualminnelig oppfatning at den tyske okkupasjon av Norge var regjeringens ansvar, men det ble ingen riksrett etter krigen. Glemmes bør heller ikke at Stortingets Presidentskap samme år anmodet kong Haakon om å abdisere.

Biskop Eivind Berggrav

Alminnelig kjent er biskop Berggravs forskjellige aksjoner våren og sommeren 1940. Allerede i april dagene sendte han ut advarsler til soldater som opererte på egen hånd, enkeltvis eller flokkevis, om at de, hvis de ble pågrepet i besiddelse av våpen, ville bli betraktet som franktirører og skutt. Senere henvendte han seg gang på gang til offentligheten og minnet den om at all slags sabotasje og "illegalitet" var i strid med folkeretten og kunne få de frykteligste konsekvenser for befolkningen.

Elverums-fullmakten

Ifølge "Farmand" nr. 18 - 06.05.1978 kan vi lese dette:

"I Frede Castbergs skrift "Juridiske stridsspørsmål i Norges politiske historie" (Universitetsforlaget) finner vi følgende:

.. Den såkalte Elverums-fullmakten av 9. april 1940 ble ikke vedtatt av Stortinget. Fullmakten som ble foreslått av stortingspresident C.J.Hambro, ble overhodet ikke satt under votering. Stortingsmøtet ble hevet før det var stemt over forslaget. ..

Krigens varighet

Alminnelig kjent tør det også være at høyesterettsadvokat Harald Holthe (medlem av straffelovskommisjonen) i 1940 gjorde sterkt gjeldende gjennom dagspressen at krigen mellom Norge og Tyskland var

definitivt slutt, og at nordmennene nå måtte gå sammen om å gjenoppbygge landet, at det var alles plikt å forholde seg lojale overfor okkupasjonsmakten, og at den flyktende regjering ikke hadde noen rett - hverken moralsk eller juridisk - til å trekke Norge inn i oppgjøret mellom stormaktene.

Krigens følger

Psykiatrikeren Jon Leikvam hadde en sterk stilling som overlege for mannsfengsler i Oslo-området såvel under som etter krigen. Under krigen hjalp han i stillhet mange nordmenn som var arrestert for illegal virksomhet. Han forsøkte også å hjelpe de som ble siktet og dømt for "landssvik". Han registrerte under sin virksomhet at det forekom adskillig mishandling og lovløshet overfor politiske fanger såvel under som etter krigen. Ofte var de mentale virkningene langt verre enn de fysiske skader. Overlege Leikvam fremkommer så med følgende uttalelse:

"Som en generell karakteristikk vil jeg si at både motstandsfolk under krigen og de landssvikdømte som grupper, var sosialt og samfunnsmessig veltilpassede mennesker som også fant seg til rette i fengselet i motsetning til de kriminelle som samtidig ofte er asosiale.

Jeg vil si at både blant motstandsfolk fra etterkrigstiden og blant de landssvikdømte, fantes det mange dyktige og fremragende mennesker. Krigen og de politiske forhold førte til at seierherrene ble helter og taperne en pariakaste. For Norge som nasjon er det synd og et betydelig tap at det ble slik."

To verdenskriger har spesielt preget forrige århundrede. Den annen verdenskrig ble Norge direkte involvert i, og hendelsene fra okkupasjonsårene samt etterkrigstiden sitter fremdeles dypt inn i den eldre generasjons bevissthet.

Den fulle og hele sannhet

I Aftenposten for 26.04.1997 ble Svein Blindheim, historiker og tidligere medlem av kompani Linge og de to siste årene av krigen sentral i Mil.org., intervjuet:

"Historikerne gjorde en ting etter krigen, som ingen andre kunne greie: de forandret fortiden, sier Blindheim, som mener at Norge ikke kan leve med hullene i historien." Videre:

"Hverken Hjemmefronten eller resten av det offisielle Norge var spesielt glupe. Vi lever med en seierherreversjon om Norges krig i 1940 og om fortsettelsen som er svart/hvitt; den var mer grå" sier Blindheim.

- Vi har slått oss på vårt bryst og sagt at vi var alliert med britene. Men Norge var ikke alliert med britene. Vi var ikke en alliert nasjon. Vi kapitulerte. Vi fortsatte ikke krigen, men hadde en eksilregjering akkurat som bl.a. tjekkerne og polakker, sier Blindheim. - Til slutt: "Jeg oppdaget at det var feil i historien. Vi kan ikke bare dekke til det som var galt i all evighet."

I Johan Scharffenbergs bok: "Norske aktstykker til okkupasjonens forhistorie", side 11, gir han uttrykk for følgende:

Stortingets undersøkelseskommissjon av 1945 fikk adgang til mange hemmelige offentlige dokumenter og private optegnelser som den bare kunde bruke med diskresjon.

Jeg ønsker hensynsløs klarhet over disse forhold. Hele det materiale som kommisjonen bygget på, bør gjøres tilgjengelig for andre forskere, og alle viktige aktstykker bør bli offentliggjort.

Det er skjendig at først en sen etterslekt skal få vite hele sannheten, men ikke de samtidige slektsledd som har lidt og lenge etterpå kommer til å lide under sine styresmenns feilgrep."

De mange hemmelige offentlige dokumenter, aktstykker og private opp-tegnelser etc. når det gjelder vår befatning med den annen verdens-krig, er båndlagt i Statsarkivet i Oslo. Disse dokumenter er sperret for innsyn av historikere og andre fagfolk inntil år 2020. Når dette måtte skje, er hele krigsgenerasjonen døde. -

Menneskets verdighet

Livet forekommer meg å være en søken etter ens egen oppfatning av sannhet, etter ens egen virkelighet. En søken etter stadig mer klarhet, mer lys. En forberedelse. En bro over til neste til-værelse, uten at tilværelsen på dette plan skal fornektes. - -

Det setter tankeprosesser i gang - ut fra ens egne forutsetninger, ut fra ens egen begrensede evne til tenkning. Jeg visste nå at lidelse hadde en hensikt i mitt liv, og at intet er tilfeldig.

Disse tankevekkende ord er skrevet av Ferdinand Finne i hans bok; "Veien blir til mens du går."

F o r s o n i n g

Nordmenn har i 60 år levet i fred og frihet som nasjon etter den annen verdenskrig. Burde ikke tiden nu snart være inne til å arbeide for fordragelighet mellom alle nordmenn? Mitt fromme ønske til det norske folket blir derfor:

STREKK UT DIN HÅND OG FINN EN MENNESKELIG BRO

Vedlegg:

"HVORFOR BLE NORGE KRIGSSKUEPLASS I 1940 ?" (6 sider) NR 10

"ORDET, REALITETEN OG SKODVIN" (2 sider) NR 22

"HISTORIENS DOM" (3 sider) NR 33

"DEN STORE FORSONINGENS TID" (7 sider) NR 11

HISTORISK TILBAKEBLIKK.

I Knut Messtvedts bok; "NORGE PÅ SKILLEVEIEN" leser vi på sidene 155, 156 og 157 følgende:

"Et blikk på Det norske Arbeiderpartis førkrigsprogram og dets planer for øvrig er nødvendig på dette sted, og dessuten av avgjørende betydning i en tid da det norske folk på kroppen har fått føle hvad et diktatur betyr. Jeg gjengir et utsnitt av en publikasjon, som blev sendt ut av Høires Pressekontor før det siste stortingsvalg (i 1936): (Publikasjonen var dengang konfidentiell, men er idag et dokument av betydelig historisk og offentlig interesse.)

"I arbeiderpartiets prinsipielle program (III; 3) heter det at "de gamle statsorganer er helt utilstrekkelige til å gjennomføre socialismen". De gamle statsorganer her i landet er vår demokratiske statsforfatning, som bygger på almindelig stemmerett og et gjennomført flertallstyre. Disse organer forkastes. Arbeiderpartiet vil skape sine egne statsorganer, hvorum det heter: "På arbeidslivets grunn må derfor arbeidere, bønder og fiskere i forening skape de økonomiske og forfatningsmessige organer, som svarer til den nye tid."

Dette forklarte Tranmæl i programdebatten i 1933 slik: "Det er rådsforfatningens idé som her ligger til grunn, men ikke dens form." En eller annen slags sovjetforfatning altså.

Og i partiets tidsskrift "Det tyvende århundrede" har Haakon Meyer (januar 1933) forklart: "Rådsforfatningen hvilte ikke og kan ikke hvile på det borgelige demokratis grunnlag. Rådsforfatningen er klassesdiktaturets forfatningsform. Og vi har solidarisert oss med den... Det borgerlige demokrati kan avskaffes og vil bli avskaffet."

I II, 3 heter det: "Det er gjennom sine organisasjoner at arbeiderklassen styrker og utvider sine maktposisjoner og skaper forutsetningen for det endelige maktgjennombrudd." Det er med andre ord de utenomparlamentariske maktorganer arbeiderpartiet i det avgjørende øieblikk vil sette inn i kampen.

Om selve gjennomføringen av den sociale revolusjon heter det i III, 1: "I sin virksomhet ønsker partiet å bruke organisatoriske, økonomiske og politiske kampmidler og undgå vold." - Ja, tenk det! Men så heter det videre: "Borgerskapet vil ikke frivillig gi makten og sine privilegier fra seg." Og når man har det å skylle på, så blir man altså nødt til å bruke vold. - Ja, for i enhver krig og borgerkrig er det som bekjent alltid den annen part som har skylden. Og derfor heter det videre i IV, 2: "I den overgangsperiode da den avgjørende kamp om makten pågår, er partiet forberedt på å bruke alle midler arbeiderklassen rår over for å bryte ned motstanden fra borgerskapet og grunnlegge det sosialistiske opbygningsarbeide."

Det er klassesdiktaturet, voldsdiktaturet, som her innvarsles. Og da forstår man jo også hvad der menes når det like foran heter "at arbeiderorganisasjonene må sette sig i vernedyktig stand og. bl. a. bekjempe borgerstatens militarisme," - hvilket er arbeiderpartiets betegnelse for den norske her. Det er borgerkrigens uhygge, som gjennom disse ord kaster sin skygge foran sig. Hvad hjelper det så at der i valgprogrammet tales noen pene ord om folkestyre og demokratiske rettigheter? Partiets prinsipielle program er partiets grunnlov og står over valgprogrammet og er forpliktende for alle

Men har da ikke arbeiderpartiet engang brutt med Moskva og Moskva-politikken? Jo, det hevdes nu i enkelte arbeiderpartiblader at arbeiderpartiets brudd med Moskva i 1923 i virkeligheten var et brudd med diktaturpolitikken. Men denne fremstilling er et historisk falsum i to punkter. For det første var det ikke det norske arbeiderparti som brøt med Moskva i 1923, men Moskva som ekskluderte det norske arbeiderparti for ulydighet i et par taktiske spørsmål. I det manifest som arbeiderpartiet sendte ut like etter bruddet heter det uttrykkelig at partiet "fremdeles som hittil i alle sine handlinger vil følge de kommunistiske prinsipper og retninger." Og i de samtidig vedtagne retningslinjer for partiet heter det: "Gjennemføringen av den sociale revolusjon er det norske arbeiderpartis viktigste oppgave."

Disse forpliktende dokumenter er aldri tilbaketraktet av det norske arbeiderparti. Og som vi har sett bygger det prinsipielle program idag på de samme prinsipper: den voldelige revolusjon og klasse-diktaturet."

o o o o

Under en diskusjon i 1932 uttalte Scheflo, en av arbeiderpartiets fremstående menn: "Vi erkjenner det åpent og ærlig, vi vil ta samfundsmakten med revolusjon." Og videre: "Vi håper diktaturet ikke er så langt unna, men da er det vi som har det."

Like før valget i 1933 skrev Scheflo i en artikkel i "Samtiden": "Vi må gjøre som russerne gjorde i 1917. Noen annen redning finnes ikke for menneskeheten. Men så er jeg vel tilhenger av diktaturet da? vil kanskje leseren innvende. Ja, jeg kan nok ikke nekte for at jeg er det." Og videre: "Skjønt uttrykket proletariats diktatur ikke lenger finnes på det norske arbeiderpartis program, tror jeg sikkert de fleste arbeidere i Norge er klar over, at dersom de vil ha socialismen må de også ville diktaturet."

o o o o

Forspillet til 9. april 1940

Den oppvoksne slekt etter den annen verdenskrig har behov for sann og korrekt informasjon om hvorfor vi som nasjon ble involvert i den annen verdenskrig, og hvilke konsekvenser dette fikk for det norske folket. I den forbindelse kan man fastslå følgende fakta:

- 1) Norge kunne ved en klok utenriks- og forsvarspolitik ha sloppet å bli trukket inn i krigen, på samme måte som under den første verdenskrig.
- 2) Vestmaktene søkte å trekke Norge inn i krigen mot Tyskland. Likeledes forberedte de okkupasjon av baser på Norges kyst.
- 3) Norge førte ikke en streng upartisk nøytralitetspolitikk, og lande ville eller kunne ikke motsette seg vestmaktens planer.
- 4) Tyskland fant skandinavisk nøytralitet mest fordelaktig for sine egne interesser.
- 5) Tyskland hadde grunn til å frykte en britisk-fransk okkupasjon i Norge.

På dette grunnlag blir man logisk forpliktet til å erkjenne at den tyske okkupasjon 9. april 1940 ikke var folkerettstridig. Dette hevder overlege Johan Scharffenberg i sin bok: "Norske Aktstykker til okkupasjonens forhistorie." Han fastslår at nevnte kjensgjerninger er vitenskapelig riktige, og konkluderer med at fremtidens norske politikk bør bygge på den historiske sannhet, ikke på fortieelse og løg

Utenriksminister Halvdan Koht uttalte på Utenrikskomiteens møte 22/12-1939 følgende: "Eg trur for min part at England og Frankrike gjerne vil driva Noreg ut or nøytraliteten sin og inn i krigen."

Overlege Johan Scharffenberg understreker følgende i sin bok:

"Det er en usannhet at den britiske invasjon først skulle finne sted efterat tyskerne allerede var kommet til Norge, og efterat den norske regjering hadde bedt om hjelp. De allierte ville trekke Norge - om mulig også Sverige - inn i krigen, de ventet ingen norsk motstand, men var helt klar over at de derved ville provosere et tysk angrep. De ventet å komme først, de overvurderte sin egen styrke og undervurderte tyskernes handlekraft og dristighet. Og den norske regjering overvurderte den britiske flåte som vern for Norge.

De fleste nordmenn er uvitende om okkupasjonens virkelige forhistorie, mange vil ikke oppgi myten om de allierte englerene uskyld, og tyskernes djevlelske eneskyld for Norges skam og ulykke, de vil heller ikke se feilen i den norske regjerings utenriks- og forsvarspolitik. Her spiller også politiske partihensyn inn.

Det eneste botemiddel er å få frem alle hemmelige dokumenter i Norge og utlandet. Det Norske Vitenskaps-Akademi i Oslo bør prøve å løse denne oppgaven.

Vitenskapens plikt er å søke sannheten for dens egen skyld, uten alle bihensyn. Men selv i politikken vil sannheten seire til slutt. Sannheten alene kan gjøre det norske folk åndelig fritt og friskt."

To måneders krig og fem års okkupasjon

Dette bekreftes av forhandlingsdokumenter, juridiske betenknninger og norske statsmenns erklæringer fra 1940, og av det faktum at minst

5.000 norske soldater - etter overenskomst med statsminister Nygaardsvold - ble hjemsendt fra Sverige sommeren 1940.

I kapitulasjonsdokumentet av 10. juni 1940, forpliktet nordmennene seg til å nedlegge våpnene og ikke mer delta i krigen mot Tyskland. Det var et folkerettslig dokument. Overenskomsten mellom den norske overkommando og "den tyske overkommando i Norge", sammen med avskrift av General Ruges brev av 12. juni 1940 til avdelingene med orientering om "æresord", og avskrift av generalens telegramveksling med den tyske overkommando, ble gjennom den Kgl. Norske Legasjon i Stockholm, Avdeling B, den 6. juli 1940 sendt med kurer til Det norske Utenriksdepartement i London.

Om hendelsene i 1940 skriver "FARMAND" i nr. 23 av 8/6-63, følgende:

"Ingen ble stillet for Riksrett i 1945. Hverken Stortingets President skap som ville ha avsatt Kongen, eller Regjeringen som hadde hovedansvaret for det som hendte.

Sannheten om 1940 er meget bitter for nordmenn - som nasjon. Motstandskampen var ingen spontan nasjonal reisning mot okkupant og undertrykker, men skyldtes eksemplet av noen få. Det er i deres dåd det norske folk soler seg idag."

Professor Johan Vogt behandler i sin kronikk i "Dagbladet" 31/3-1956 bl.a. Quislingsprossens kvalitet. Han kommenterer her en bok av den amerikanske reporter William L. Shirer, og anfører bl.a.:

"Hans fremstilling av Quislings rolle våren 1940 stemmer overens med de oppfatninger som de fleste av oss hadde i 1940 og i 1945, men ikke med det bilde vi kan danne oss på grunnlag av det historiske materiale som nå foreligger. Man kan som kjent også gjøre en skjelm urett. Vi vet nu at Quisling ikke hadde forhånds-informasjon om den tyske okkupasjon, og også at hans usurpasjon den 9. april ikke var foretatt etter avtale med den tyske krigsledelse."

Professor Johan Vogt skriver videre i en kronikk i "Arbeiderbladet" for 2/9-1964, under overskriften "Tysk okkupasjon i relieff", bl.a. følgende:

"Det var bare ett alternativ for det opprettede Quislingsregime, nemlig omdannelse av Norge til et protektorat. i likhet med de okkupasjonssystemer som man fikk i Nederland, Bøhmen og Polen. Vi ville i dette tilfelle hatt et langt større tap av menneskeliv enn hva vi faktisk fikk." - - "Vi vet nu at han i krigens siste par år bare vek tilbake for et brudd med tyskerne, fordi alternativet for hans styre ville bli et tysk protektorat, hva som ville ha påført det norske folk overmåte store byrder."

Vidkun Quisling holdt en tale 7. mai 1945, hvor han henviste til den kjente danske folkerettslærde Erik Bruell i en vitenskapelig folkerettslig avhandling i Nordisk tidsskrift for internasjonal rett, hvor det heter: "Det statsoverhode, den regjering, respektive de embedsmenn som stiller seg til okkupantens disposisjon, fortjener så langt fra i den anledning å betegnes som overløpere eller liknende, at de tvertimot derimot gjør deres land en tjeneste som etter omstendighetene er vesentlig større og ikke stiller mindre krav til mot og personlighet enn med våpen i hånd å motsette seg en besettelse for slett ikke å tale om ved flukt å unndra seg sine forpliktelser."

"Uttrykket "til okkupantens disposisjon" er ikke det rette uttrykk for vårt vedkommende. Men ellers tillater jeg meg fullt ut å ta denne folkerettslige anerkjennelse til inntekt så vel for meg personlig som for det nasjonale norske regjering og hele vår nasjonale samlingsbevegelse." -

Efterkrigsoppgjøret

Kunstneren Odd Einarson skriver i sin bok "Varmefront" bl.a. følgende:

"Over 90.000 nordmenn blir gjenstand for systematisk granskning i et landssvikoppgjør som savner sidestykke i Europa. Over 50.000 enkelt-saker fremmes for domstolene. Dette politiske oppgjøret ble forbedret av eksilregjeringen i London, og angår ikke bare de siktede, men direkte også den nærmeste familie, det vil si en kvart million nordmenn. Medlemmer av NS, en politisk bevegelse, skal dømmes kollektivt som skyldnere i nazismens forbrytelser, enten de har vært aktive eller passive medlemmer. Selv om deres eneste forbrytelse er at de har hatt et annet utenrikspolitisk syn enn flertallet av det norske folk, og gitt uttrykk for dette. "Kollektiv skyld" er altså det nye begrep som blir innpodet de norske folkesjel for å tilfredsstille seierherrenes behov for "rettferdighet". Mobbing av NS-medlemmer, deres ektefeller og barn er en dagligdags foreteelse, ikke bare i fredsåret, men i ti-år etterpå. Som overlege og psykiater ved fengslene i Oslo både under og etter krigen, har Jon Leikvam pekt på at aldri var vilkårligheten og overgrepene større mot fangene enn etter at freden brøt løs i 1945. Gjenger fra hjemmefronten eller de såkalte polititropper fra Sverige brøt seg inn i cellene og skamslo fangene. Iblant moret de seg med å skyte fra gården mot cellevinduene, og det var et under at ikke liv gikk tapt, og myndighetene grep ikke inn." Leikvam hevder videre:

"Det var skremmende å se på nært hold hvordan seierherrene behandlet den tapende part, og hvordan gatejustisen og pøbelaktigheten florerte. Massepsykosen var skremmende, det fantes ingen hemninger, ingen selv-kritikk. Det var som folk hadde gått fra vettet, og at de ikke kunne glede seg uten samtidig å pine og plage taperne."

Som lege er det min plikt å fortelle hva som virkelig skjedde i fengslene og fangeleirene. Jeg er gammel nå, har ingen bihensyn å ta, og behøver derfor ikke å tie med sannheten. Fangebehandlingen etter freden i 1945 var under enhver kritikk. Blant hjemmefrontfolkene og polititroppene fra Sverige fantes det så mange uheldige elementer som vi alle sto mer eller mindre maktesløse overfor."

Når det gjelder dommene, uttaler overlege Leikvam:

"Dommene var ikke sjelden parodiske og hårreisende. Jeg tenker blant annet på urettferdigheten mot frontstønstrene og den kollektive dom over passive medlemmer av NS. Dessuten står det i flere dommer at det i skjerpene retning er tatt hensyn til at domfelte var en vel ansett og lovlydig person, som ved sitt plettfriske eksempel hadde forledet andre.

En rekke landssvikdømte fikk forlenget dommene fordi de hadde en plett fri vandel og fremsto som et eksempel for andre. Etterpå har jeg ofte tenkt på at en slik form for justis må skade rettsbevisstheten i et samfunn. Som generell karakteristikk vil jeg si at både motstandsfolk under krigen og de landssvikdømte som grupper var sosialt og samfunnsmessig veltilpassede mennesker, som også fant seg til rette i fengslet, i motsetning til de kriminelle, som samtidig ofte er asosiale. Jeg vil si at både blant motstandsfolk fra etterkrigstiden og blant de landssvikdømte fantes det mange dyktige og fremragende mennesker. Krigen og de politiske forhold førte at seierherrene ble helter, og taperne en pariakaste. For Norge som nasjon er det synd, og et betydelig tap at det ble slik."

Dette oppsett er spesielt beregnet for historisk interessert ungdom, som et utgangspunkt for videre studier av denne epoke i vår nasjonale historie.

E.L.-Oslo

D E N F O R T A P T E G E N E R A S J O N

Under dagens kronikk i Aftenposten for 4/4-91 har hr. Eystein Eggen en artikkel kalt "Den fortapte generasjon". Her spør han hvorledes det egentlig har vært å vokse opp som barn av NS-medlemmer i etterkrigstidens Norge. Eystein Eggen hevder at barna har hatt det verre enn foreldrene, som hadde et fundament for sitt eget syn. Barna ble derimot påført smertefull konflikt som de selv ikke hadde hatt noen delaktighet i.

Her er vi ved kjernepunktet. Hvorfor ble mange barn av NS-foreldre i etterkrigstiden ofte mobbet og sjikanert? Det er nedfelt i det såkalte landssvik-oppgjøret som fant sted etter krigen, og som har virket til stor skade for nasjonen frem til denne dag. Leser man landssvik-anordningen, forstår man virkelig hvilken dom tidligere medlemmer av Nasjonal Samling skulle bære på bl.a. tap av almen tillit, tap av retten til arbeide, tap av retten til utdanning, tap av retten til å eie noget o.s.v. Den norske Kirke forholdt seg heller ikke passiv. Mens kirken velsignet Sovjet-flagget, kunne et sikt av norske prester hevde at tidligere medlemmer av Nasjonal Samling ikke bare hadde mistet sin hjemstavsrett her på jorden men også i himmelen. Likeledes minnes vi biskop Berggravs bok med tittel "Folkedommen over NS". Her passer Jesu ord: Den som er ren, han kaste den første sten.

Det vil her føre for langt å gå i dybden i denne materien. Det henvises til litteratur og til vitenskapelige avhandlinger om denne epoke i vår historie. Dog kan nevnes at tidligere NS-medlemmer i etterkrigstiden ikke fikk anledning til å gi uttrykk for sitt syn i aviser, radio eller TV.

Idar Aarheim, tidligere redaksjonssekretær i Morgenbladet i slutten av 1960-årene, skriver i Aftenposten for 7/8-87 at "han av politisk redaktør (Knut Bøckman) fikk beskjed om at innlegg "fra frontkjempere og NS-folk - og andre som har useriøse meninger om krigen", ikke måtte trykkes. Og slik var det (og er det?) i hele landets presse." Det samme var tilfelles i radio og TV, en hets som til sine tider grenset opp til det groteske. Den makt som massemediene har kan ikke overvurderes nok, og dette var også medvirkende årsak til at de vel 200.000 etterkommere av tidligere NS-medlemmer som Eystein Eggen skriver om, kun fikk motforestillinger til krigshistorien gjennom sine foreldre. Og skolen fulgte tett opp såvel i undervisning som i lærebøker med en ensidig fremstilling av denne tidsepoke. Nei sandelig var det vanskelig for denne ungdom å ta til gjenmele, og de som gjorde det fikk også svi for det, ja enkelte ganger gikk det på livet løs.

I den samme artikkelen skriver Idar Aarheim bl.a.: "Jeg har lest en mengde bøker og dokumenter angående dette tabutema, og min begrunnede overbevisning har fjernet seg lenger og lenger vekk fra jøssingenes og seierherrenes offisielle versjon av historien. Ja, så langt vekk er jeg kommet at jeg ikke nøler med å hevde at "rettsoppgjøret" etter krigen er den største kollektive urett i Norges-historien.

Forresten er det dypeste spørsmål i denne forbindeelse ikke om Bøckman (og det offisielle etterkrigs-Norge) eller jeg har det rette syn. Spørsmålet er om andre meninger enn Bøckmans får spalteplass 42 år etter krigens avslutning. Mitt anliggende er ikke så meget å forsvare NS-folk, selv om deres handlinger og innstilling ofte var langt mer patriotisk betinget enn hva vi senere har fått høre. Ved å gå til kildene er det derimot blitt stadig klarere for meg at det glansbilde seierherrene skapte av seg selv, sin krigsinnsats og

"rettsoppgjøret" etterpå, ikke stemmer med virkeligheten."

Nevnte artikkel av Idar Aarheim i Aftenposten for 7/8-87 med overskrift "Hetsen mot Vidkun Quisling" burde bli tatt inn i lærebøker i historie for den oppvoksne slekt. Foruten en omtale av V.Q., omtaler han også "Truselen fra Sovjet-unionen" og til slutt "Rettsordninger", hvorav dette avsnitt gjengis her:

"Norge har siden landet fremsto som selvstendig stat i nyere tid, ivret for internasjonale rettsordninger. Men i hvilke lærebøker og massemedier er norske skoleelever, og norsk almenhet, etter krigen blitt informert om de folkerettslige forhold i Norge under Den annen verdenskrig?

Knut Bøckman hevder at "friheten og rettsstaten" ble gjeninnført i 1945. Mon det? Her støter ikke Bøckman bare mot min oppfatning; men også mot oppfatningen til Norges fremste ekspert i statsrett da krigen sluttet, professor dr. juris Jon Skeie. I sin lille bok "Landssvik" (1945) advarer han det norske folk mot hevntanken bak de provisoriske landssvikanordninger og påviser at de er i strid med Grunnloven. "Vi har aldri i vår historie hatt en sådan rettsløshet."

Titusener av nordmenn ble dømt etter disse lovstridige anordninger, de ble fradømt formuer og stillinger og dertil elementære menneskerettigheter. De fleste var først blitt illegalt arrestert, internert, sjikanert og ikke sjelden bestjålet og mishandlet av hjemmefront og jøssinger. Også regelrett torturering av "landssvikerne" fant sted i betydelig omfang. Det burde ikke minst Knut Bøckman vite fordi hans far, prost Bøckman i Tromsø, gjorde en aktverdig human innsats for å bringe tortureringen av de internerte på Sydspissen fangeleir til offentlighetens kjennskap.

Jeg er ingen udelt Quisling-beundrer, men da jeg i øsregnet stod foran hans bauta på Gjerpen kirkegård 18. juli, på hundreårsdagen til Norges mest utskjelt mann, rant noen ord av gamle redaktør Hoff i Farmand meg i hu:

"Det verste ved Quisling var at han hadde rett."

Vi burde nu 42 år etter 1945 se på "rettsoppgjøret" som det det var: seierherrenes hevn over taperne. Så får vi heller diskutere hvor hard hevnen var. Mild var den i alle fall ikke."

* * * *

Tidligere medlemmer av NS er av den bestemte mening at Rettsoppgjøret var feil anlagt. Istedenfor Riksrett over de virkelig ansvarlige og skyldige for krigen i 1940-45, som den første fase i oppgjøret, fikk vi et oppgjør fra den gale enden hvor okkupasjonstidens NS-folk ble gitt all skyld.

Regjeringen Nygaardsvolds forhold inntil krigsutbruddet og senere er aldri blitt rettslig belyst. Dens forhold til "Elverumsfullmakten", til kapitulasjonen 10. juni 1940, til riksrådsforhandlingene høsten 1940, dens opphold i London og dens forhold til våre hjemnevende nordmenn osv, osv, med Oslo-bisp, presidentskap og storting, alt sammen kokte bort under et gigantisk oppbud av kriserett over NS.

Ca. 250.000 norske arbeidere som var beskjeftiget på krigsviktige tyske anlegg i Norge under krigen, ble på samme måte unndratt granskning. Bare NS, hvorav mange var idealister, ble erklært som de skyldige og enda i dag, over 45 år etter, er det vanskelig å få rokket på de innpiskede forestillingene om hva som var riktig rettspraksis.

Kort sagt: Først og fremst måtte Riksretten over de virkelige skyldige finne sted. Derefter måtte alle som hadde tjent penger og beriket seg på krigen komme under granskning og så, først i 3. fase av oppgjøret, måtte det bli spørsmål om nærmere granskning av enkelte NS-medlemmers holdning og handlemåte.

Dr. Nils M. Langholm, skriv^{-er} i "Morgenbladet" 19/5-72 bl.a. følgende:

"Underveis til en historisk dom, er det i dag på tide å fastslå at mange NS-folk hverken var sjofle forrædere eller villedede svermere, men patriotiske realister, som hadde sett den kommende fare og som ville styrke forsvar for å verne vår nøytralitet, som hele tiden kun hadde sitt lands og sitt hjemsteds gode for øyet. Det som skilte var en uenighet i sak - ikke en svikt i fedrelandskjærighet."

Dr. i psykiatri Th. Østrem, skriverⁱ et innlegg i "Aftenposten" 11/12-67 bl.a. følgende:

"De nordmenn som fulgte de hjemlige autoriteter og sin egen overbevisning om hva som var til landets beste senere hen virkelig skulle bli stemplet som landssvikere og beholde dette stempel for resten av livet med skam og skade for seg og sine - ja, like til idag være utsatt for diskriminering og trakassier, er uhørt." -

"Vi har dessverre nok av eksempler på den fortsatte animositet mot og overgrep overfor de tidligere utstøtte, som det jo het skulle gjenopptas i samfunnet. - Og jeg kan fra min praksis som lege fortelle om rystende tilfeller.

Skal man kunne komme noen vei i uføret etter det famøse "retts"-oppgjøret, må det kunne diskuteres på en bredere og romsligere basis enn hittil, og prestisjehensyn må vike plassen for nøktern vurdering med sikte på revisjon i en eller annen form, så de stridende parter kan samles til kamp mot den felles fiende: kommunismen. Og det blir aldri ro om det, hverken i denne eller senere generasjoner, før det er tatt opp og drøftet på en saklig vis."

E.L. - Oslo

8/4-1991

Verdensbegivenhetene har i de to siste år utviklet seg med akselererende fart. De faktiske omsetndigheter omkring Norges politiske historie før, under og etter den annen verdenskrig kommer tydeligere frem for enhver. Betrakter man hendelsesforløpet i en større sammenheng, kan man gjøre seg visse refleksjoner.

Det er en kjennsgjerning at den norske regjering i 1930-årene og frem til 1940 brøt nøytraliteten, som den var forpliktet til å overholde, samtidig som den svekket den norske forsvarsevne såvel mentalt som materielt. Videre er det forlengst fastslått at det var vestmaktene som planmessig førte Norge inn i krigen i 1940. Det er også forlengst fastslått at med den fullstendig militære kapitulasjon 10. juni 1940 var Norge opphørt å være krigførende stat. Mange uttalelser fra sakkyndige og representativt hold kan siteres som bestyrker dette: Eksempel regjeringsadvokat Kristean Johannesen. I sin dagbok sier general Ruge: bd. II s. 15-16 i forbindelse med Frankrikes kapitulasjon, at "Offisielt er landet i og med sin kapitulasjon nøytralt og ute av krigen". Samme oppfatning deles av h.r.advokat Harald Holthe. I Dagsposten (Trondheim) for 6. august 1940 skriver han en artikkel vedrørende tyskernes okkupasjon av Norge. Advokaten konkluderer det slik: Norge kom i krig med Tyskland den 9. april i år. Krigen opphørte den 9de juni, da våpnene i Norge ble nedlagt. H.r.advokat Harald Holthe var regnet for å være et av de mest fremtredende juridiske navn nordenfjells, og han var før krigen medlem av Stortingets Folkerettskommisjon, således at han må forutsettes å være ekspert nettopp på det her omhandlede område.

* * *

Venstre-siden i norsk politikk inntil 1940 sto ganske sterk og representerte en marxisme og kommunisme av rødeste slaget, med en klar front mot de såkalte kapitalistiske land i vest. Med en slik bakgrunn i grove trekk ble Norge trukket inn i krigen og ble splittet i to grupperinger. Den gruppering som dannet en norsk nasjonal regjering i Norge under krigen, ble stillet på en uriaspost. Dens hovedoppgave ble i store trekk å beskytte norske liv og norsk eiendomlike ovenfor den tyske okkupant og ellers føre en aktiv sosialpolitikk. Feil ble begått i det renkespill som tyskerne presterte, samtidig som den andre gruppen i London, representert ved den norske regjering av 1940, hamret løs med sin propaganda og sine angrep på sine landsmenn i Norge. De fjernet seg etterhvert fra de problemer som den norske befolkning hadde og stri med under særdeles vanskelige omstendigheter.

Sannheten om krig og okkupasjon i Norge i 1940-45 er at den er under stadig utvikling. Den oppfattes forskjellig alt etter hvor de selv har sitt ståsted i forhold til begivenhetene. Innen den nasjonale samlingsbevegelse i Norge var man allerede i begynnelsen av 1930-årene fullt klar over den fare som i fremtiden kunne true Norges frihet og selvstendighet, nemlig den bolsjevikiske fare fra øst. At denne angst kom sterkt til uttrykk under den annen verdenskrig er forståelig, og den er til fulle blitt dokumentert gjennom de hendelser som senere er blitt avdekket. Et av de mange dokumentasjoner blir omtalt i en kronikk av Selma Dilba i Aftenposten for 16/8-91 om balternes kamp for å overleve. Herfra gjengis noen utsnitt:

"Balternes mange og store markeringer isommer av 50-årsdagen for Stalins folkemord nådde ikke frem til massemediene i Norge, ikke engang med en notis. For å kunne forstå det som skjer i Baltikum idag er det nødvendig å kjenne til omfanget av massedeportasjonene av baltere til Sibir i Stalin-tiden, og hvordan minnet om denne terroren preger menneskene selv idag. I løpet av én uke, fra 14. til 21. juni 1941 ble minst 70.000 estere, latviere og litauere sendt med godsvogner til Sibir. De fleste ofre for denne første deportasjonsbølgen omkom av utmattelse, sult og kulde under transporten eller i løpet av den første vinteren. Ennu lever det titusener av estere, latviere og litauere i Sibir. De deporterte og deres barn og barnebarn nektes den dag idag innreise til sine hjemland."

"Min onkel var blant dem som ble likvidert på stedet av den sovjetiske okkupasjonsmakten. Min far ble sendt til Sibir like etterat han slapp fri fra nazi-fangenskap i Tyskland. En slektning som var folkeskolelærerinne i den byen vi bodde, tilbragte 10 år i arbeidsleir i Sibir. Her ble den 9 år gamle datteren fratatt henne og sendt på "spesialskole" for å oppdras til god sovjet-borger. De traff hverandre igjen da datteren var blitt voksen. Hun har fortalt meg hvordan de ble arrestert midt på natten og uten forvarsel. Hun så hvordan familier, ofte flere generasjoner, ble beordret ut av husene og stuert inn i åpne lastebiler og kjørt til nærmeste jernbanestasjon. Her ble kvinner og barn adskilt fra mennene og lastet inn i godsvogner som ble spikret igjen. Hun viste ikke hvor de ble fraktet. De hadde ikke med seg hverken klære eller mat, og fikk nesten ikke forsyninger under den ukelange reisen. Mange av hennes medfanger døde i årenes løp av kulde, sult og det uutholdelig harde arbeidet i steinbrudd, skogbruk og gruber.

Efter Stalins død ble det erklært amnesti, men sovjetiske myndigheter gjorde intet for å repatriere de deporterte. Stalin-terroren varte frem til 1953. Man vet at minst 500.000 mennesker ble deportert fra Litauen alene. Til tross for "glasnost" får ikke de baltiske myndigheter idag full adgang til deportasjonsarkivene."

"Fra okkupasjonens første dag satte sovjetmakten sine importerte ledere i alle viktige stillinger i de baltiske republikker. De som betydde noe i samfunnet, flyktet til Vesten (hvor det idag lever 1,5 millioner litauere) eller ble deportert til Sibir. Resultatet ble en systematisk russifisering. Et nytt politisk lederskap med total lojalitet til Moskva ble rekrutert gjennom Komsomol og de lokale avdelinger av kommunistpartiet. Samtidig ble religionsutøvelse totalforbudt inntil slutten av 50-årene, og kulturell frihet begrenset. Russisk ble i praksis innført som offisielt sprog. Moskva organiserte i hele perioden massinnvandring av sovjetiske industriarbeidere. Det er blant annet disse som idag omtales som "minoriteter". I virkeligheten er balterne selv i minoritet i de største industrisentra idag, og har hverken bestemmelsesrett eller eiendomsrett over mesteparten av den industrielle produksjon der."

Så langt Selma Dilba. Det er nesten ikke til å tenke på at balternes skjebne under og etter den annen verdenskrig i værste fall også kunne ha blitt Norges og nordens skjebne.

Såvel de allierte som Tyskland utførte under den annen verdenskrig udåder som kommer inn under begrepet krigsforbrytelser. Med denne dystre bakgrunn er det ingen nordmann gitt å hovere over sine landsmenn uansett hvilken gruppering de tilhørte under den annen verdenskrig. Det norske folks moral, selvrespekt og anstendighet må i fellesskapets interesse gjenreises. Flid og nøysomhet må settes i høysetet.

E.L. - Oslo

AV E.L., Oslo

Hver generasjon av historikere kommer til å fortelle, fargelegge og tolke historien om de fem okkupasjonsårene på sin måte. Historiefortellinger og historietolkninger er en del av hver tids hyldest til, kritikk av og oppgjør med krigstiden, dens holdning og dens mennesker. Synet på historien er en del av hver tids debatt, hver tids ideologiske og politiske kamp. - Denne uttalelse er skrevet av Jens Chr. Hauge i sine "Manuskripter" - s. 124.

Det kan her være aktuelt å fremkomme med en kort kommentar til historieprofessor Magne Skodvins kronikk i Aftenposten 27.04.2002 med følgende overskrift: "Var det Norge som kapitulerte?" Denne kronikk ble avsluttet slik: "Norge som stat førde krigen vidare, og kapitulerte aldri."

Statsstipendiat i historie, advokat Sverre Hartmann, skrev en artikkel i Aftenposten, 24.02.1971, med overskrift: "Ordet og realiteten", bl.a. følgende under punkt 7:

"Den tsjekkiske folkerettskyndige, dr.jur. Vladimir Dedijer, er ikke i tvil om hvilken omfattende millitær avtale Forsvarets Overkommando inngikk 10. juni 1940. ("On Military Conventions. An essay on the evolution of international law." Glerup, Lund 1961.) Dr. Dedijer påpeker hvordan Trondheimsavtalen forplikter nordmennene til å avstå fra å gripe til våpen også utenfor landets grenser, og anser at Forsvarets Overkommando overskred sine fullmakter."

For å gå frem i kronologisk orden: Det henvises til artikkel i FARMAND 04.04.1970 under overskriften "Norge 1940", hvor det bl.a. ble fremhevet følgende: 7. juni 1940 kl. 14 blev det holdt statsråd hos Kongen i Tromsø. Statsministeren la frem det som denne dag var hovedsaken idet han uttalte (Statsrådsprotokollen 7. juni 1940 s. 4-8):

"Under disse forhold og fordi det har vist seg umulig å skaffe hæren den nødvendige ammunisjon og annet krigsmateriell, ville det være håpløst å fortsette krigen."

"Kongen bifalt innstillingen." I dette statsråd sa altså Kongen ja til kapitulasjonen, hvorefter General Ruge blev befalt å innlede kapulasjonsforhandlinger med tyskerne. Resultatet kjenner vi."

ⁿ
Her gjegis fra O.H. Langelands bok: "Fylkesmann Gabrielsen i Finnmark foreslo sommeren 1940 for Administrasjonsrådet at det skulle mobiliseres norske avdelinger som skulle gjøre tjeneste i Finnmark ved siden av de tyske avdelinger. Fylkesmannen uttalte at man nok kunne påregne å få våpen og utstyr til avdelingene ved henvendelse til de tyske militærmyndigheter. Administrasjonsrådet drøftet spørsmålet i fullt alvor og fylkesmann Christensen gikk på Administrasjonsrådets vegne til Dr. Delbrügge og konfererte om spørsmålet."

"Episoden er et aldeles avgjørende bevis for at så vel fylkesmann Gabrielsen som Administrasjonsrådet var fullt klar over at vi ikke lenger var i krig med Tyskland."

I General Fleischers etterlatte papirer står det på side 89: "For den internerte styrke av 1ste divisjon i Sverige traff regjeringen den bestemmelse at hele styrken skulle demobiliseres og sendes tilbake til Norge. - Det ble fra H.O.K. muntlig og skriftlig fremholdt at de som ønsket det, burde gis anledning til å komme over hit."

I sin dagbok sier Ruge: bd. II s. 15-16 i forbindelse med Frankrikes kapitulasjon, at "Offisielt er landet i og med sin kapitulasjon nøytralt og ute av krigen". Det er ganske riktig, også når det gjelder andre land. Dette kan man si er alminnelig kjent og anerkjent.

H.r.advokat Harald Holthe skrev en artikkel i Dagsposten (Trondheim) 06.08.1940 vedrørende tyskernes okkupasjon av Norge. Han var før krigen medlem av Stortingets Folkerettskommisjon. Etter frigjøringen ble Harald Holthe konstituert som fylkesmann i Sør-Trøndelag.

Artikkelen heter "KRIG". Han fastslår her på en overbevisende måte at krigen opphørte 9. juni 1940. Videre beskriver han hvorledes vi hadde å forholde oss under en okkupasjon av en fremmed makt. Han skriver følgende: Overfor okkupasjonsmakten plikter nå enhver i Norge ikke å utvise noen form for fiendlig handling. Om nordmenn i utlandet velger å gå i krig for Storbritania er det en frivillig sak. Norge som stat bindes ikke."

Norge som stat var altså ikke bundet til fortsatt krig eller krigshandlinger. De nordmenn, der som frivillige, deltok i Vest og Øst bandt ikke staten Norge. Var nordmenn tatt som krigsfanger i uniform, var det enten f.eks. som engelske eller tyske frivillige soldater.

Etter krigen ble det i Norge nedsatt en offentlig undersøkelseskommissjon (UK) for å belyse krigshistorien.

I U.K.s innstilling s. 204/205 omtales at Administrasjonsrådet den 5. august 1940 fattet beslutning om "at den norske forsvarsmakt i alle deler" etter de foreliggende omstendigheter ... blir oppløst fra 30. september 1940."

Hvis Norge var krigførende i den pågående krig i august 1940, må en vel si at Administrasjonsrådets vedtak av 05/08-1940 og gjennomføringen av det, i høyeste grad kan kritiseres, for å uttrykke seg meget forsiktig.

I Bil. II til UK's innstilling side 295 står det: "Det er i denne forbindelse av betydning straks å presisere at det ikke blev knyttet allianser av nogen art mellom Norge - Vestmaktene etter krigsutbruddet.

Det stadige bruk av "våre allierte" er feil. Det var ingen som betraktet seg som Norges allierte. Den tyske okkupasjon av landet ble avløst av den engelske. I de alliertes avtaler av 16.05.1944 mellom England, USA og Sovjet-Samveldet er bestemt at sivil administrasjon og jurisdiksjon i norske områder etter frigjøringen skal skje ved allierte stridskrefter. § 6 i samme avtale bestemmer: "Norske deltagere må adlyde alliert lov og ikke ansees som medlemmer av norsk krigsmakt."

Norge ble ikke ansett som krigførende og hadde ingen bytterett. Altså ingen rett til noen del av det ganske betydelige krigsbytte som fantes i landet ved verdenskrigens slutt i 1945.

Som konklusjon kan man si at med den fullstendig militære kapitulasjon var Norge opphørt å være krigførende stat. Norges krigsmakt ble demoblisert, hvilket betyr at de vepnete styrker ble satt på fredsfot.

Professor Hans Fredrik Dahl holdt et foredrag 19.03.94. Samme foredrag ble senere gjengitt i radioen. Tittelen på foredraget er som følger: "Må historien skrives om? Den annen verdenskrig."

Det går igjen i dette foredraget at det eneste som er helt sikkert, det er at fremtidens forskere vil vurdere vår okkupasjonshistorie anderledes enn det som hittil er blitt gjort på offisielt hold.

H I S T O R I S K P E R S P E K T I V

Great men make great mistakes, and small men make small mistakes. Then the great men love to point out the small mistakes of the small men, while they do not wish to have their great mistakes pointed out by the small men.

It is the historical perspective that shall save us. When the war is over, the snails will be on the throne, and the world will wag on, very much alive, as it always does, between tears and laughter. Sometimes there are more tears than laughter, and sometimes there are more laughter than tears, and sometimes you feel so choked you can neither weep nor laugh. For tears and laughter there will always be so long as there is human life. When our tear wells have run dry and voice of laughter is silenced, the world will be truly dead.

Det er den kjente kinesiske filosof Lin Yutang som skriver dette i sin bok: "Between tears and laughter." Han er en livsbetrakter som ser tingene i perspektiv, med den uendelig overlegne ro som er en frukt av årtuseners kulturtradisjoner.

Et helhetssyn på samfunnet. En åndelig og politisk fornyelse og inspirasjon med en sterk sosial profil samt et effektivt forsvar, var kjernepunktene i Nasjonal Samlings bestrebelser for å kunne gi det norske folket et anstendig og trygt liv i samarbeide mellom alle yrkesgrupper og samfunnslag på tvers av partier, særinteresser og klassekamp. Man tilstrebet m.a.o. det som man forbinder med det sveitsiske demokrati uten partiregjeringer, og med folkeavstemninger som øverste kontrollmyndighet.

Så kom den ulykkelige krigen til Norge 9. april 1940 med historiens bitre erfaringer. Hva kunne ha reddet oss fra denne store katastrofen? Først og fremst et effektivt forsvar. Hertil et historisk perspektiv på verdensbegivenhetene.

Samme hvordan man i ettertid forklarer og bortforklarer de historiske kjensgjerninger: 9. april 1940 blottla førkrigsårenes politiske udulighet og forsømmelse på det sikkerhets- og forsvarspolitiske område. Dette uttaler kontreadmiral B. Helle, Oslo, i sin artikkel i Aftenposten for 27.02.90. Videre uttaler han:

Selv om intet kan bevises - i ettertid - er det stort sett fagmilitær enighet om at under nevnte forutsetninger ville de tyske angrep den 9. april ikke ha lyktes. Det må erindres at de første tyske landgangsstyrker på de forskjellige steder i Sør-Norge var særdeles fåtallige. De nødvendige forutsetninger var ifølge admiralen tidlig mobilisering og kampklare enheter med klare politiske retningslinjer og skarpe militære instruksjoner.

"Valgte Tyskland av frykt for Russland." Dette er overskriften i Aftenposten for 13.10.92 i f.m. anmeldelse av ny bok om Vidkun Quisling av h.r.advokat Hans B. Myhre. Quisling forteller her hvorfor han hadde handlet som han gjorde: "Jeg har alltid vært anglofil, men etter det jeg opplevde i Russland i 20-årene, var jeg redd for at bolsjevikene også skulle overta resten av Europa. Jeg mente England var for svak til å stå imot. Tyskerne var de eneste som kunne stoppe dem. Derfor satset jeg på Tyskland."

At denne hans angst ikke var uten grunn, fremgår tydelig i et større oppslag i Aftenposten for 03.02.92 med denne overskrift: "Vest-Europa mål for krig med a-våpen."

Warszawapakten planla full bruk av atomvåpen mot Vest-Europa under en mulig krig - helt frem til 1989. Også Frankrike skulle erobres, viser bemerkelsesverdige dokumenter som tyskerne har funnet i DDR. Fra denne artikkel hitsettes følgende:

"Full bruk av atomvåpen var en "integrert del" av utdannelsen og operativ planlegging i Warszawapakten. I pakt med tradisjonell sovjetisk militær tenkning satset alliansen også på en massiv offensiv frem til Atlanterhavet, hvis det brøt ut krig i Europa."

"Ved en stabsøvelse i så sent som 1989 ble det planlagt bruk av 76 taktiske atomvåpen bare mot den østlige del av Schleswig-Holstein, uttalte den tyske forsvarsminister Gerhard Stoltenberg."

"Warszawapakt-øvelsen "Våpenbrorskap 80" forutsatte at den første armegruppe under en offensiv vestover skulle ha 840 taktiske atomvåpen til disposisjon, blant dem raketter av typen "Scud" og "Frog" - og i tillegg flybårne atombomber og "operativ-taktiske" raketter med større rekkevidde.

Den østtyske forsvarsminister, armegeneral Heinz Hoffmann, satte opp følgende mål for Warszawapaktøvelsen "Sojus-83": Fremrykking til Frankrikes grenser innen 13 til 15 dager og "erobring av Danmark, Forbundsrepublikken Tysklands, Nederlands og Belgias territorier" for å tvinge disse land ut av krigen. Deretter skulle to armegrupper trenge inn i dybden i det franske forsvar, knuse dets strategiske reserver og nå frem til Biskayabukten og Spanias grense innen 30 til 35 dager."

"Warszawapaktens sovjetiske øverstkommanderende, Viktor Kulikov, talte i interne dokumenter i 1983 om "innsats av hele arsenalet av tilintetgjørelsesmidler" og "en krig uten kompromisser inntil motstanderen er fullstendig knust."

For å vende tilbake til krigsoperasjonene i Norge i 1940, stod det en helsides artikkel i Aftenposten for 18.10.1990 med tittel: "Kapitulasjons-original funnet." Her gjengis hele kapitulasjonsavtalen i sin opprinnelige form. I den påfølgende artikkel av Odd V. Asheim står det bl.a. at spørsmålet er blitt reist om denne avtalen avsluttet krigen mellom Norge og Tyskland, og at den i virkeligheten gjorde straffelovens paragraf 86 om bistand til fienden uanvendelig under rettsoppgjøret etter 1945.

Et viktig avsnitt i denne artikkel bærer overskriften: "Altomfattende ordlyd", og lyder som følger:

"Men betød den endelige formulering "die gesamten" en reduksjon i forhold til utkastes spesifisering av land-, sjø- og luftstridskreftene? I de mange diskusjoner om kapitulasjonen har jo striden særlig gått om hvordan "die gesamten" er å forstå på norsk. Det rene ordkløveri har iblant gjort seg gjeldende her. Men hvis man ønsker å være tro mot den tyske tekst, og det er den som skal legges til grunn, kan formuleringen ikke oversettes med annet enn "samtlige norske stridskrefter". Det dreier seg altså bare om en forkortning, en sammenfatning, som ikke slår av på omfanget. At Trondheimsavtalen også i endelig form gjaldt alle tre våpenarter, har vi bl.a. general Ruges egne ord for. På tysk side var man dessuten opptatt av troppe-enheter som befant seg i Sør-Norge og som det også måtte treffes en ordning for. "Formålet med kapitulasjonsforhandlingene var å bringe krigstilstanden til avslutning på hele det norske territorium," understreket den tyske forhandler Buschenhagen i sin første redegjørelse om avtalen i 1955."

Man kan etter dette, såvel som etter en rekke andre forhold som det vil bli for langt å ta opp her, fastslå følgende:

Kapitulasjonsavtalen forplikter Norges Konge, regjering og folket, og må ansees for avgjørende for spørsmålet om Norge etter 10. juni 1940 har vært krigførende stat. Og dette er en betingelse for at strf. § 86, landssvikanordningen og prov. anordning av 22 01 1942 kan anvendes på handlinger som er foretatt etter den nevnte dag.

Straffelovens § 86 gjelder for handlinger begått "under en krig hvori Norge deltar" d.v.s. som stat er krigførende, jfr. Kjerschov, kommentar s. 284 ad. b.

I sin dagbok sier general Ruge: bd. II s. 15-16 i forbindelse med Frankrikes kapitulasjon, at "offisielt er landet i og med sin kapitulasjon nøytralt og ute av krigen". Det er ganske riktig, også når det gjelder andre land. Dette kan man si er alminnelig kjent og anerkjent.

* * *

Når man betrakter samtiden og prøver å danne seg et bilde av fremtiden, kan man gjøre seg disse refleksjoner:

Bakgrunnen for de to siste verdenskriger i vårt århundrede besto i troen på hat og misunnelse, styrke og makt, mistanke og sjalusi og hård konkurranse på det økonomiske område. Dette resulterte i mistillit til humanitet, kjærlighet, broderskap og rettferdighet. For hva et menneske sår, det skal det også høste.

Splidaktighet og kriger har med visse mellomrum behersket de europeiske folkestammer fra tidenes morgen. Tanken om et fellesskap i et forenet Europa, hvor tollmurer og grenser etterhvert viskes ut, er i ferd med å realiseres, selv om viktige problemer ennå venter på sin løsning. Ved at den europeiske økonomi blir samordnet, vil en viktig krigsfaktor dermed være eliminert.

Det europeiske Fellesmarked er i dag en naturlig konsekvens av hva som ellers skjer i verden. Hele spekteret av økonomiske og politiske samarbeidsinteresser vil etter hvert bli fremmet; forskning, teknologi utdannelse, miljøvern og den sosiale dimensjon.

I flukt med de økonomiske og tekniske enhetsbestrebelsene i Europa, vil naturlig også følge samarbeide på det åndelige og kulturelle plan såvel som på det politiske og sosiale plan.

Det nye Europa fra Atlanterhavet i vest til Ural i øst vil en gang i fremtiden, vil vi håpe, ikke bli en kompakt og homogen masse, men en nyskapt organisme, rikt nyansert som et lysbrytningens farvespill, ved at hvert enkelt folk sterkere enn før utfolder sitt særskilte vesen i sin egen og i fellesskapets interesse, formet som det er og blir av landenes skiftende natur og av folkenes forskjellige fortidsminner, deres opplevelser gjennom gode og vonde tider. Vår oppgave er da å bringe Norge til å funkle i dette farvespill, sterkere og vakrere enn i tidligere tider.

E.L.-Oslo

28 10 1992

Såvel innenriks som utenriks befinner vi oss i dag i en brytnings-tid. Europas samling ser vi frem til med forventning men også med bange anelser.

Når det gjelder den innenrikspolitiske situasjon, er inntrykket det at folk for lenge siden er lut lei av partiledernes krangle-politikk og taktiske manipulasjoner. Visjonene og helhetssynet mangler. En mentalitetsforandring må til.

La oss kaste et blikk tilbake i tiden, som ikke minst bør ha interesse for den unge generasjon.

Det norske samfunn utviklet seg i 10-årene frem til 1940 til et politisk klassesamfunn, med sterke motsetninger mellom klasser og partier, partier som hadde sine egoistiske særinteresser i stedet for et helhetsyn på samfunnet. Dette kampforhold splittet nasjonen og svekket dets handlekraft. Fridtjof Nansen talte i denne tid for døde ører. Revolusjonære strømninger i de radikale partier på venstresiden beilet til sovjet-kommunismen og gikk aktivt inn for å brye ned den norske forsvarsvilje, kampkraft og fedrelandskjærlighet. Med det marxistisk/kommunistiske system mente de å kunne oppnå større sosial rettferdighet for den norske arbeiderklasse. På den andre siden hadde vi de borgerlige partier, som til tider utviste stor evneløshet. Med denne ballast seilte det norske samfunn inn i den annen verdenskrig, en krig som nådde våre kyster 9. april 1940.

Den tyske besettelse av Norge ble resultatet. Norge brøt nøytralitetet på et tidlig tidspunkt. På høyeste plan ventet man engelsk og fransk invasjon, derfor ingen mobilisering i tide, og landet ble derfor lagt åpent. Tyskerne kom først, som de allierte ikke hadde regnet med skulle skje så hurtig. Det var forøvrig sterke krefter i såvel England som i Frankrike, som ivret for at Norge skulle bli besatt av Tyskland, for derved å svekke den tyske krigsmakt på kontinentet. Dette er i korthet hendelsesforløpet. Vi hadde som nasjon oss selv å takke for at vi ble trukket inn i stormaktskrigen og ble påført elendighet og tap av menneskeliv.

Kontreadmiral B. Helle, Oslo, understreker dette i sin artikkel i Aftenposten for 27/2-90. Han uttaler her bl.a.:

"Samme hvordan man i ettertid forklarer og bortforklarer de historiske kjensgjerninger: 9. april 1940 blottla førkrigsårenes politiske udulighet og forsømmelse på det sikkerhets- og forsvars-politiske område. Som en følge av dette: De efterfølgende uker ledet frem til et ydmykende og bittert militært nederlag."

Videre: "Folk flest dengang mente at det tyske angrepet kunne vært forebygget eller eventuelt slått tilbake, hvis mobilisering var blitt gjennomført i tide. Videre at klare politiske retningslinjer og skarpe militære instruksjoner i henhold til dette hadde foreligget."

Selv om intet kan bevises - i ettertid - er det stort sett fag-militær enighet om at under nevnte forutsetninger ville de tyske angrep den 9. april ikke ha lyktes."

7. juni 1940 kl. 14 ble det holdt statsråd hos Kongen i Tromsø.

Statsministeren la frem det som denne dag var hovedsaken idet han uttalte (Statsrådprotokollen 7. juni 1940 s.4-8):

"Under disse forhold og fordi det har vist seg umulig å skaffe hæren den nødvendige ammunisjon og annet krigsmateriell, ville det være håpløst å fortsette krigen."

"Kongen bifalte innstillingen."

I dette statsråd sa Kongen ja til kapitulasjonen, hvorefter general Ruge ble befalt å innlede kapitulasjonsforhandlinger med tyskerne. Resultatet kjenner vi.

Efter at general Ruge, i henhold til ordre fra konge og regjering, kapitulerte den 10/6-1940, var Norges statsrettslige stilling klar. Statsminister Nygaardsvold uttalte i sin kringkastingstale fra BBC den 25/6-1940, følgende: "Det sto da ingen annen vei åpen enn å nedlegge våpnene og sende våre tapre offiserer og soldater hjem."

Kapitulasjonsavtalen, som den 10. juni 1940 kl. 16.00 ble inngått mellom den norske og den tyske overkommando, opphevet den faktiske krigstilstand. Jfr. forøvrig Odd V. Aspheims helsides innlegg i "Aftenposten"s morgennr. for 18. oktober 1990 med overskrift: Kapitulasjons-original funnet. Her ble spørsmålet reist om denne avtalen avsluttet krigen mellom Norge og Tyskland, og at den i virkeligheten gjorde straffelovens paragraf 86 om bistand til fienden uavvendelig under rettsoppgjøret etter 1945.

For ytterligere å understreke de faktiske forhold, gjengis her en artikkel i Dagsposten (Trondheim) for 6. august 1940, hvor høyesterettsadvokat Harald Holthe fremkommer med en redegjørelse om Norges statsrettslige stilling. Artikkelen heter "Krig" og lyder:

"Å bevise en krigs begynnelse og slutt er i rettslig henseende nødvendig. Dype endringer i de rettslige situasjoner følger herav. Enkelte lover suspenderes og andre trer i kraft under en krig.

Okkupantens rettigheter og forpliktelser under invasjonen og krigen er delvis av annet omfang enn efter at våpnene er nedlagt.

Norge kom i krig med Tyskland den 9. april i år. Krigen opphørte den 9de juni, da våpnene i Norge ble nedlagt.

Vårt folks standpunkt og vårt Stortings standpunkt før krigen var ubetinget nøytralitet. Så langt vårt folk evnet ble denne linje holdt. Nøytralitet tjener fredens opprettholdelse.

Det norske folk har aldri - og under ingen omstendighet på konstitusjonell vei - hatt allianse med Storbritania, vi har aldri gått med på å engasjere oss i en verdenskamp.

Sympatier og vennskap er ethvert menneske berettiget til å slutte efter egen prøvelse og samvittighet.

Overfor okkupasjonsmakten plikter nå enhver i Norge i k k k e å utvise noen form for fiendtlig handling. Om nordmenn i utlandet velger å gå i krig for Storbritania er det en frivillig sak. Norge som stat bindes ikke.

Hverken Kongen eller regjeringen Nygaardsvold er berettiget til

å la den norske stat være krigførende for Storbritanias sak. Storbritania har intet rettskrav på at så skjer. Ingen av de krigførende makter har krav på, at vårt folk trekkes inn i Europas og verdens uløste spørsmål, for hvilke krig føres.

Det norske folk har nu krav på ikke å bli trukket inn i bitterheten, hatet, villheten og ødeleggelsen.

Vårt folks heder og verdighet i dag - da vårt land er okkupert - er ikke knyttet til kamp, men til fredelig arbeide. Vi plikter å unngå konflikter, men har rett til å heve våre krav i henhold til folkenes rett."

Hvorledes innredet så våre myndigheter seg i april 1940?

I sin nylig utgitte bok ULVETIDEN, beskriver historikeren Kjell Fjørtoft situasjonen slik: "På sentralt hold søkes samarbeide med tyskerne mens norske og allierte styrker ennå er i full kamp. Allerede 22. april meldte tyskerne Værnes som operativ, og en måned senere arbeider 2.000 mann frivillig på flyplassen. Samtidig tar flyene av for å bombe nordmenn som kjemper i Nord-Norge."

Major O.H.Langeland, tidligere mil.org.sjef i Oslo, anfører i sin bok DØMMER IKKE, disse sluttbemæringer:

"Rettsoppgjøret skulle fastslå hva man kan gjøre og hva man ikke kan gjøre i krigstid. Hvilket svar har vi fått? Vi har sett at det går an å gjøre merkverdige ting og få blomser.

Nygaardsvold la landet åpent for fienden og fikk æreslønn.

Administrasjonsrådet bygde krigsskip og kanoner for fienden og får hederlig omtale.

Erfaring viser at det går an å gå til fienden og forhandle om avsettelse av den lovlige regjering og siden få storkors av St. Olav.

Det går an å sende stor mannskapsstyrke til Fornebu til bistand for fienden og så bli statsråd kort tid efter.

Det går an under pågående kamp å sende stor mannskapsstyrke til bistand for fienden på Værnes og derefter bli fylkesmann.

Det går an som stortingsmann, i strid med vår grunnlov, å stemme for avsettelse av konge og regjering og derefter få sete i Kongens råd.

Når alt dette har kunnet passere ser en med forferdelse på alle de bagatellsaker hvor det har vært reist påtale.

Det reises påtale i saker som er så ubetydelige at det hele kan avgjøres med en bot på to, tre hundre kroner, og så lar en mannen som har laget feller for å drepe norske soldater gå fri. Er dette rettsoppgjør efter en krig?"

Major Langeland omtaler også utførlig de ca. 250.000 norske arbeidere som arbeidet på krigsviktige tyske anlegg under krigen. Disse ble ansett som gode nordmenn efter krigen. Det ble følgelig ikke reist straffesak mot dem. Derimot ble det reist tiltale mot opprinnelig 100.000 symptisører og medlemmer av Nasjonal Samling for landssvik, herav norske røde kors søstre som tjenestegjorde i det tyske røde kors. Refleksjonene gjør seg selv.

H. Oddlo Erichsen, Andenes, hadde følgende innlegg i FARMAND datert 8/6-63 med denne overskrift: STORTINGETS PRESIDENTSKAP 1940.

"I en artikkel i et norsk ukeblad om dagen, leser jeg at kong Haakon VII sa nei til presidentskapets anmodning om å abdisere. For oss unge tør det være av interesse om FARMAND vil svare på følgende spørsmål i leerspalten:

1. Hvor mange og hvilke personer satt i presidentskapet dengang?
2. Ble vedkommende personer stillet for riksrett i 1945, ble de dømt for landssvik eller forræderi mot kongehuset?
3. I tilfelle bekreftende - hvem ble innsatt for livstid og hvem ble skutt?

Redaksjonens svar: "Ingen ble stillet for Riksrett i 1945. Hverken Stortingets Presidentskap som ville ha avsatt kongen eller regjeringen som hadde hovedansvaret for det som hendte.

Sannheten om 1940 er meget bitter for nordmenn - som nasjon. Motstandskampen var ingen spontan nasjonal reisning mot okkupant og undertrykker, men skyldtes eksemplet av noen få. Det er i deres dåd det norske folk soler seg i dag."

Kollektivt skyld er et begrep som har gått igjen i dommene for landssvik etter krigen. H.r.advokat Albert Wiesener uttaler i Aftenposten herom 9/4-81 følgende:

"I en rettsstat er det ikke noe som heter kollektiv skyld. Det er det individuelle menneskerett å dømmes etter egen gjerning og egne motiver."

En sak er at norsk NS-ideologi ikke var identisk med det tyske begrep "nazisme". Hederlige folk vet det. Men dette altså, som de stod for og var medskyldige i? Var de medskyldige i hendelser i Tyskland, som ingen hadde hørt om? Var så også alle jøssinger medskyldige i Stalins redselsgjerninger, som alle hadde hørt om? Er noen kommet på at alle kristne skal være medskyldige i gale presters og juristers massebord og inkvisisjon?

Til kollektiv skyld måtte også svare kollektiv fortjeneste, Kan NS-folk i så fall påberope seg det? Ærnærings-situasjonen i Norge var bedre enn i de fleste andre land som det er rimelig å sammenligne med. Det var en dyktig og hårdt arbeidende forsyningsminister som hadde æren for det.

I et innlegg i FARMAND for 11/4-70 fremgår det at befolkningen i Norge hadde sultet ihjel, hvis det ikke var blitt tilført landet over 700.000 tonn korn og et par hundretusen tonn sukker ved harde forhandlinger med okkupasjonsmakten. Nevnte norske minister fikk bl.a. forhindret at Norges kirkeklokker gikk i smeltesedlene for Tysklands totale krigsinnsats. Fattig og glemt døde skipsfartsministeren, som fikk de 800.000 tonn norsk hjemmetonasje unna tysk prisedom. Slik kunne man fortsette å nevne positive ting som ble utført av norske myndigheter i Norge under den annen verdenskrig.

For i et nøtteskall å belyse det til sine tider kampforhold som hersket mellom tyskerne og NS, kan her refereres fra dosent Gustav Smedals bok, PATRIOTISME OG LANDSSVIK: I en redegjørelse

om Norges Banks forhold under okkupasjonen, som sjefdirektør Rygg ga i kringkastningen 14/5-45, sa han: "Heldigvis ble man reddet for mange inngrep, fordi tyskerne og NS sto mot hverandre." Se Aftenposten for 15/5-1945.

En av de mørkeste kapitler i Tysklands historie er landets behandling av jødene. Det er utrolig at et gammelt kulturland som Tyskland kunne gjennomføre slike forbrytelser. Selv ikke den britiske regjering hadde virkelig kjennskap til jødernes skjebne i Tyskland under krigen. Når dette er sagt, uttalte nylig fru Shakarov seg til Oslo-pressen om de lidelser som Russland og østområdene hadde gjennomgått under det kommunistiske herredømme. Hun understreket at disse lidelser langt overskred hva som tyskerne hadde prestert. Aftenpostens journalist, Jorunn Johnsen fremkom for endel år tilbake i en artikkel med antydning om at tyskerne var rene søndags-skolebarn sammenlignet med hva deres hovedfiende i øst bedrev av grusomheter. Det ble forøvrig i etterkrigsårene drept mellom 5 og 6 millioner sivile tyskere ifølge oppgaver fra Røde Kors. Dette skjedde under utdrivelse fra deres hjem, i fangeleire og utsultning.

Vår nasjonale skamlett, er overskriften på en artikkel i Aftenposten for 13/11-90 av Kjell Staal Eggen, Porsgrunn. Her uttaler han at det er en skam at våre såkalte samtidshistorikere har klart å fortie alvorlige forhold omkring vår jødiske minoritet under krigsårene. Her kan man lese "at norske sorenskrivere etter anmodning fra tysk administrasjon utarbeidet arrestasjonslister over jødiske medborgere." Videre: "Norsk politi stilte seg til disposisjon for å fange inn jødene og overlevere dem til tyske SS for utskipning til dødsleirene på kontinentet. 759 jødiske landsmenn ble fanget inn ved hjelp av norsk rakkertjeneste, 25 av dem overlevde."

Videre beretter han om norsk motvilje mot å hjelpe de ulykkelige, og omtaler en jødisk families skjebne. Han fortsetter: "Forfulgte nordmenn ble under krigen transportert i sikkerhet til Sverige. Men den jødiske familiens hjelpere møtte en uventet situasjon: Milorgs og hjemmefrontens eksportruer nektet flyktingene "billett" - fordi de var jøder!"

Videre beretter han om hva som hente da Bernadottes hvite busser på foråret 1945 nådde frem til Buchenwald. "De fem norske jødene som hadde overlevd i leiren, ble nektet adgang til bussene - fordi de var jøder! Fortvilet måtte de flykte tilbake til redslene i dødsleiren."

Stormaktene i Europa har gjennom de siste par hundre år vært behersket av makt og vold. England f.eks. behersket i sin tid ca. 1/3 av jordkloden gjennom sine kriger og okkupasjoner. De opptrådte også som herrefolket. Tenk på de store konsentrasjonsleirene under boerkrigen i syd-Afrika, hvor titusener av kvinner og barn døde. Tenk på India og på Kina under engelsk overhøyhet. Erik Diesen hadde nylig et program i TV fra Shanghai, hvor han fortalte at det på de store restauranter og offentlige bygninger i byen hadde stått oppslag som "Forbudt for hunder og kinesere":

Frankrike har heller ikke vært borte gjennom tidene og ikke å snakke om spanjerne. Overgrep ovenfor nordmenn under den tyske besettelse er velkjente - og trenger ingen ytterligere kommentarer.

Tilbake til det norske rettsoppgjøret etter krigen. Skuespiller Finn Kvalem spilte Vidkun Quisling i filmen om rettssaken mot ham høsten 1940. I et intervju i ukebladet NÅ, februar 1987, uttalte han bl.a.:

"Jeg har også inntrykk av at enkelte er redde for hva som skal komme opp av graven. Selv er jeg ikke redd. For man skal aldri frykte sannheten. Og glem ikke at det tross alt bare var en liten del av det norske folk som virkelig kjempet mot tyskerne og nazistene.

De som etter krigen ropte korfest, korfest - var de som intet gjorde, eller som bar kappen på begge skuldre."

Partisanenes og frontkjemperes talsmann i nord, er overskriften i Aftenposten for 5. mars 90 i forbindelse med en omtale av forfatteren Kjell Fjørtoft. Herfra hitsettes følgende:

"Kjell Fjørtoft har kanskje mer enn noen andre de siste årene lagt nye blad til den norske krigshistorien. Han har vist at den offisielle historieskrivningen på flere områder ikke bare er ufullstendig, men at den også er fordreid, og i enkelte tilfeller falsk. - Jeg er rystet, jeg blir nesten daglig sjokkert når jeg ser hvordan virkeligheten og den offisielle krigshistorien spriker, sier han."

Videre: "Han har aldri godtatt at den offisielle versjonen har fortalt alt om det som skjedde i Norge under krigen. I sine kildegranskninger og i sine mange samtaler med dem som levet i krigens helvete, har han fått vite for mye som ikke stemmer med den "korrekte" versjonen. - Det er seierherren som skriver historien, og det som ikke passer ham, blir ofte omskrevet eller utelatt, sier Kjell Fjørtoft.

Han har i en rekke bøker sett kritisk på heltehistorien, og avslørt at den ikke er så gloriøs som vi har likt å tro. Han mener blandt annet at historien om frontkjemperne ikke er objektivt fortalt."

Norges fremste ekspert i statsrett da krigen sluttet, professor dr. juris Jon Skeie advarer i sin lille bok "Landssvik" det norske folk mot hevntanken bak de provisoriske landssvikanordninger og påviser at de er i strid med Grunhloven. I samme bok uttaler han: "Vi har aldri i vår historie hatt en sådan rettsløshet."

Titusener av nordmenn ble dømt etter disse lovstridige anordninger, de ble fradømt formuer og stillinger og dertil elementære menneskerettigheter. De fleste var først blitt illegalt arrestert, internert, sjikanert og ikke sjelden bestjålet og mishandlet.

Jeg gjengir her et forord til en personlig utredning datert 30/1-1949:

Landets skjønnhet gjenspeiler seg ikke alltid i folkets sinn, langt mindre under og etter en verdensbrann. Mitt håp var imidlertid at når det rørte vann hadde fått rensset seg selv, ville alle ting ligge klart i dagen, og bro ville forstå bro. Vannet er ennå grumset og vi trenger kanskje ennå et skybrudd for renselsesprosessen helt ut er gjennomført.

Det nye samfunn er det av Gud styrte samfunn. Det er ikke det tvangsorganiserte - men det selvkritiske, selvkontrollerte og selvvirkende frie samfunn. - Innsikten på alle livets områder skal være som den der tjener, ikke som den der hersker. Ikke ved tvang men ved åndskraft skal det nye levende samfunn regjeres.

Når enhver yder sitt beste til gjensidig og egen nytte og ingen mer tillates å øve vold - så er problemet løst. For kun den som ikke er av sannheten trenger vold for å kunne herske over andre. - Se dette er det kjente merke, som aldri slår feil, og som vi unge skal bygge den nye orden på.

Er vi villige til å være med og ofre noe for og skape en fornyelse - i første omgang innenfor det europeiske menneskesamfunn - og gi Europa og verden en ny livsstil, da gir vi de 50 millioner mennesker som fant døden i den annen verdenskrig en mening, vi gir også vår tilværelse en mening.

27/11-90

E.L.

N O R G E , E N D E L A V E U R O P A

* * * * *

Den store russiske dikter Turgenjev sa engang: Utenom det nasjonale er der intet - absolutt intet - hverken kunst, sannhet eller liv. Og Turgenjev har fullstendig rett i det han her fremsetter. Men dette betyr ikke at vi skal fortape oss i nasjonalt trangsyn.

Helt fra antikkens tid har det eksistert en europeisk idé som omfatter Europa som et sluttet kulturområde. Senere vokste så frem et ønske om et nytt Europa, et fedrelandenes Europa, et samarbeidende Europa, nødvendigheten av å bygge opp en europeisk politisk bevissthet.

Av en tale som ble holdt i 1892 av Bjørnstjerne Bjørnson, hitsettes følgende:

"Hver sommer har vi besøk i våre fjorder av store, prektige tyske skip. Hver sommer tenker jeg - bare det kom ennu større besøk. Jeg er pan-germaner og jeg er teutoner. Mitt livs drøm er at alle germanere måtte forene seg. Måtte denne drøm gå i oppfyllelse, så at verdensfreden kunne komme over menneskeheten. Fra Berlin, hvorfra den tyske enighet utgikk, vil formodentlig også en gang alle germaneres enighet utgå, og dette fast sammensluttende germanske forbund vil så endog bringe hele verden fred."

Henrik Ibsen skrev en gang til sin venn, den slesvig-holsteinske forfatter Strodtmann om Skandinavias indre forbundenhet med det nyoppståtte Tyske Rike:

"Jeg betrakter den skandinaviske menneskehet bare som et overgangsstadium til en sammenslutning av hele den store germanske stamme. Hvis jeg visste at vi til slutt ville bli stående ved et isolert skandinavisk forbund, da ville jeg aldri mer dyppe pennen i blekkhuset for å fremme denne sak."

Nasjonal Samlings fremtidsperspektiv

Som et fremtidsperspektiv gikk Vidkun Quisling også inn for et europeisk statsforbund for å skape sikkerhet og fred. Man kan følge hans linje fra 1931 gjennom Stor-Nordisk Fredssamband, hvor han i første omgang arbeidet for et intimt samarbeide mellom de nordiske land, England, Holland og Belgien, frem til hans såkalte "Europapakt", utarbeidet under krigen. Herom skrev konsul Finn Støren: "Utarbeidet av Quisling og meg. Senere funnet av de allierte og Churchill benyttet dette forslag som grunnlag for sin tale til studentene i Zürich." Denne "Europapakt" etterlyste V.Q. forgjeves under sin rettsak etter krigen.

Den tyske okkupasjon av Norge

En av lederne innen NS, professor ved universitetet i Oslo, dr.juris. og phil. Hermann Harris Aall, skriver i sin bok: "Er Norge et fritt land?", utgitt i 1941, bl.a. følgende:

"Det som skiller okkupasjonen både fra anneksjon og protektorat er fremfor alt **formålet**: Okkupantens maktstilling i det okkuperte land skyldes de militære interesser, som han har av landet under bestemte militære operasjoner. Hans interesser av landet er altså begrenset til disse militære formål, og ender med dem. Så lenge en okkupant ikke har foretatt noen statsakt, som går ut på å slå fast, at hans interesse strekker seg ut over slike militære formål, foreligger der ikke noen "anneksjon" eller noe "protektorat".

I de erklæringer som foreligger for Norge, er det intet som melder om at der på tysk side er fattet noen beslutning utover en okkupasjon,

men derimot gjentagne erklæringer, som angir den grunn for okkupasjonen at Norge ikke har forsvart sin nøytralitet mot Vestmaktene. Etter dette er Norges stilling den, at når Englands krig mot Tyskland er endt ved en fredsavslutning, vil også den tyske okkupasjon av Norge opphøre. Men en omrydning må ventes, hvorved den krigsallianse, som Seierstatene fra Versailles opprettet under det falske navn av "Folkeforbund", erstattes med en nyordning, som kan sikre Europa fred. Det er å forutse, at alle stater herunder må oppta nye rettsregler som kan bringe forandringer i den stilling de hittil har innehatt. Det Europa som vanlig ikke har formådd å holde fred mellom folkene i mere enn tyve år om gangen, går over i historien. Enhver ny rettsbestemmelse betyr avkall på visse tidligere vilkårlige friheter. Det gjelder for staters frihet til jakt på hverandres gods like så visst som for privatmanns frihet til jakt på vildt i naboens eiendom."

Advokat, dr. Gustav Smedal skriver i sin dagbok, 29.1.1945, bl.a. følgende:

"I det kommuniké som er sendt ut fra der Führers hovedkvarter, heter det at Hitler har bekreftet på nytt sin beslutning av september 1943, nemlig at "Norges fulle frihet og selvstendighet vil bli gjenopprettet når den europeiske skjebnekamp er seierrikt avsluttet, mens Norge overtar de forpliktelser som faller på den norske stat av hensyn til den felles sikring av det europeiske folkefelleskap."

Senere skriver dr. Smedal i sin dagbok bl.a. følgende: "Det sier seg selv at det mindretall som stod i NS ut fra et ærlig ønske om å redde Norges frihet og selvstendighet i tilfelle av tysk seier, ikke var landsforrædere. Dette mindretalls handlemåte var patriotisk, nøyaktig det motsatte av landsforræderi. Det forstår enhver, hvis han bare frigjør seg for de vrangforestillinger som er skapt av en hensynsløs agitasjon og propaganda."

Rettsoppgjøret i Norge fra 1945

Det var ca. 100.000 mennesker i Norge som ble rammet av "rettoppgjøret" av dem var omlag 60 - 70.000 medlemmer av NS. Det fantes en del papir-medlemmer, men de fleste, la oss si 95%, gikk inn i partiet for å redde Norge som selvstendig stat, skulle man tro. At det også fantes noen som meldte seg inn for å høste økonomiske eller andre fordeler, er vel kjent i det politiske liv.

Det er ikke riktig når man sier at de siktede etter krigen utgjorde en liten del av Norges befolkning. Her må man operere med sammenlignbare størrelser. De siktede hadde som oftest kone og barn, foreldre og søsken som også ble rammet. Minst en halv million mennesker i dette land ble direkte eller indirekte berørt.

Som det fremgår var NS en sterk bevegelse under krigen, uten sammenligning den sterkeste politiske organisasjon som Norge inntil da hadde hatt.

Fra Anders Langes avis, nr. 9, 1.5.65, skriver samme herre bl.a. følgende:

"Nei, ungdom av idag, der var ikke mange Max Manuser (norske sabotører) i Norge under krigen. Jeg anslår at vi hadde fem tusen på "vår" side og fem tusen på NS siden som var villige til å ofre sitt liv for sin sak. Og vi bør også huske at en rekke av NS medlemmer deltok med full iver og kamplyst både som offiserer og soldater der hvor vi enda fikk tid til å slåss mot tyskerne.

Siden meldte minst 5000 nordmenn seg til å gjøre fronttjeneste mot russerne. - De skjønner ingenting idag når hele den vestlige verden skjelver for russerne. For de ble jo straffet for innsatsen. Men

heltemot vistest allikevel såpass meget at vi jøssinger har noe å flyte på. Men folket selv, den brede almenhet, satt og ventet på hvem som skulle vinne." Anders Lange var aktiv hjemmefrontmann under krigen.

De krigsfrivillige

Vi husker ennu i friskt minne den siste finsk-russiske krigen, og de sterke sympatier for Finlands kamp i hele Skandinavia. 500 nordmenn gikk i finsk tjeneste. De som kom tilbake, kom med palmer i hendene. Men de, som gikk inn i krigen mot Russland på et senere tidspunkt ble satt i fengsel - ulogisk nok. Vi husker folkeskremslene på den tid: "Når en gang Russland hadde tatt Finland, så kom turen til Nord-Norge." Mange ergret seg over at Tyskland kunne stå passiv til vinterkrigen i Finland.

Denne frykten for Russland var på den tid ikke noen sær-norsk frykt. Den var europeisk. Professor i historie, Karl Meyn, uttalte således høsten 1939 bl.a. etter å ha talt om de baltiske stater: "Hvor meget mer lokker ikke Finland!" "Men", sa han, "die Frage ist nicht eine finnische Frage. Es ist eine schandinavische!"

Ledende NS-folks holdning under okkupasjonen

Det som spesielt ledende NS-folk hadde innblikk i, var hva som foregikk på det politiske plan i Norge under krigen, og hvilket oppbud av mot og standhaftighet som måtte utvises ovenfor okkupasjonsmyndighetene. Spesielt var rikskommisær Terboven en farlig mann, som også var en stor intrigemaker for å oppnå egen makt og possisjon. Det kan nevnes en rekke eksempler på det. Her trekkes bare frem et eksempel:

Overlege Scharfenberg, en av de ledende motstandsmenn i Norge under krigen, offentliggjorde en stor artikkel i Morgenbladet, 8. mai 1954, hvor han belyste kampen mellom Quisling og Terboven. Det hadde nemlig funnet sted et attentat på Nordlandsbanen, hvor et tog med tyske militære var ødelagt. Terboven forlangte gisselskyting i et antall av 10.000 nordmenn. Utenriksråd Finn Støren og Quisling fikk forhindret at disse uskyldige mennesker skulle represalieskytes i februar 1945. Saken gikk helt til topps i Tyskland under meget dramatiske forhold. Enden på det hele ble at Terboven måtte forlate Berlin kl. 4.30 om natten "i unåde", og at ingen gisselskytning skulle foretas.

Professor Johan Vogt

skriver bl.a. i Arbeiderbladet, 2.9.1964, følgende:

"Det var i Norge heller ingen hungersnød. Kostholdet i Norge var nok overmåte magert, men nordmennene var likevel ved frigjøringen sunne og friske, hva som vakte stor forbauselse hos de norske myndighetene da disse vendte hjem fra London. I Nederland var det derimot den siste krigsvinteren 16.000 mennesker som døde av sult." - -

"Det var bare ett alternativ for det opprettede Quisling-regime, nemlig omdannelse av Norge til et protektorat, i likhet med de okkupasjons-systemer som man fikk i Nederland, Bøhmen og Polen. Vi ville i dette tilfelle hatt et langt større tap av menneskeliv enn hva vi faktisk fikk." - -

"Vi vet nu at Quisling i krigens siste to år bare vek tilbake for et brudd med tyskerne, fordi alternativet for hans styre ville bli et tysk protektorat, hva som ville ha påført det norske folk overmåte store byrder."

Resultatet av Quislings og hans regjerings arbeide i okkupasjonsårene kan oppsummeres i H.M.Kongens ord på en fest, som Oslo kommune holdt

for ham høsten 1945: De lød: "Norge har sluppet bedre fra okkupasjonen enn noe annet tyskokkupert land. Og det skal vi takke Gud for."

Kort tilbakeblikk før 1939

Vidkun Quisling holdt en tale 17. mai 1943 hvor han fortalte at han som ung offiser i Russland i 1918, under inntrykk av den første verdenskrig og av den russiske revolusjon, utformet de tanker og grunnsetninger som i alt vesentlig utgjorde bevegelsens idémessige grunnlag og innhold. Ansikt til ansikt med krigen og revolusjonen fikk han et overveldende inntrykk av at hele vår sivilisasjon havnet i den største krise i hele sin historie. Med en naturlovs nødvendighet ville, sier han, den kapitalistiske kristne verden bryte sammen i den materialistiske kommunisme, hvis man ikke fant frem til positive råd bøter.

Han håpet imidlertid i sin utlendighet, at det var andre hjemme som ville ta opp arbeidet for å gjenreise Norge. Særlig satte han sin forhåpning til Fridtjof Nansen, og han ville da stå ham bi også i dette arbeide. Flere ganger talte jeg med ham om disse ting, fortsatte han. I særlig grad så også Nansen Norges sak i sammenheng med det germanske, europeiske og russiske problem. og han hadde også i særlig grad forutsetningen for å gjøre en stor innsats her. Våren 1930 døde imidlertid Nansen, og Quisling så at det var hans plikt ikke igjen å reise ut som opprinnelig tenkt, men å bli hjemme, selv ta saken opp i Norge, og vie den all sin kraft.

I Norge var det i 1930-årene tildels dårlige tider, og den sosiale nød var følbar for mange. Den politiske situasjon var ikke minst av den grunn tilspisset, og man kan forstå dens bakgrunn. Dog vil jeg her trekke frem den agitasjon for illoyalitet mot samfunnet som ble drevet i 1930-årene fra radikalt hold. Når ledende politikere direkte talte for den simpleste form for forræderi kunne det ikke annet enn å gå galt

En av Arbeiderpartiets ledende menn fra denne tiden uttalte således: "Men skulle likevel krigen komme, så er det vår plikt å forandre krigen til borgerkrig. Skulle det, tross vår protest, komme til krig så skal vi vende våpnene den rette vei."

Så sent som i 1935 hadde Det norske Arbeiderparti en programpost som gikk ut på at det skulle sette i gang generalstreik hvis Norge kom i krig. Det var altså generalstreik for å lamme eget forsvar i det Norge som skulle kjempe mot fienden. Denne agitasjon var tydelig et av de fenomener som bidro til å gjøre det lett for Hitler å gjøre seg til herre over Norge. Når store partier erklærte offentlig at de ville vende våpnene den annen vei, var det også klart at alle forestillinger om hva man kunne gjøre i krig måtte bli forkvaklet. Det er ingen som venter kampdyktighet hos et folk hvor en slik agitasjon tillates å være så høyrøstet.

Kort tilbakeblikk etter 1939

Jeg henviser her til en seriøs artikkel av Nils Morten Udgaard over fire spalter i Aftenposten for 13.8.1970, hvor han bl.a. anfører:

"På britisk side er Churchill den mest aggressive: I desember 1939 foreslår han at britene skal ta og holde baser på norskekysten, han tror ikke på effektive tyske mottiltak i Norge - men ville være glad om tyskerne slo til. Vinteren 1940 er han og hans regjeringskolleger enige om at det ville være en fordel for de vest-allierte om krigen ble utvidet til Skandinavia, men når utvidelsen kommer er det på en måte som de ikke hadde tenkt seg mulig. Det er en historiens ironi at disse feilvurderingene, som Churchill har en så stor del av ansvaret for, førte til det regjeringsskiftet som bragte ham til topps i Storbritania."

Man kan forøvrig beskyldte Hitler-Tyskland for mange stygge ting. Norges 9. april 1940 har vi nordmenn dog hovedskylden for selv. Dette er den nakne sannhet.

Hva Churchill angivelig førte sin verdenskrig for var at man skulle få tenke, si og mene fritt det man ville. Ser man på verden etter 1945, så synes hans anstrengelser stort sett å ha vært forgjeves. Aldri har det vel vært så mye diktatur og meningstvang, og så lite virkelig demokrati helt frem til våre dager.

I den forbindelse henvises til FARMAND, nr. 50, for 11.12.1965, hvor Sverre Sire, Drammen, bl.a. skriver følgende:

"Man hevder at USA har reddet Europa fra blodige tyranner. Det er en merkelig påstand når man tenker på det som er skjedd: **Baltikum** er ut-slettet av Sovjet - tilhører ikke det Europa? Hele **Øst-Europa** med ca. 100 millioner mennesker ble overlatt til Stalin. Kan det kalles å redde Europa?

Nei, sannheten er den at USA har reddet kommunismen, og uten den hjelp Sovjet fikk av USA ville Sovjet ikke ha eksistert i dag og NATO ha vært overflødig."

Idar Aarheim skriver i en stort oppslått artikkel i Morgenbladet for 29.3.1967 om dette emne bl.a. følgende:

"Russerne har etter krigen utslettet tre nasjoner av kartet (Estland, Latvia og Litauen) og innført diktatur i Polen, Øst-Tyskland, Tsjekkoslovakia, Ungarn, Romania og Bulgaria. Millioner av mennesker fra disse land er blitt torturert, massakrert eller deportert til dødsleire og tvangsarbeidsleirer i samme tidsrum av myndighetene i Kreml. Samtidig er sivilbefolkningen i stor utstrekning blitt utplyndret av russerne og den kommunistiske overklasse (særlig i de første etterkrigsår) og kvinnene var daglig utsatt for voldtekt fra Den røde armé's udisiplinerte soldathorder."

Dette helvete som her er beskrevet, varte frem til slutten av 1980-årene, da motrevolusjonen reiste seg med Berlin-murens fall.

Ideal og virkelighet

Et ideal er alltid basert på en idé. Et menneske som har et ideal vil nødvendigvis komme i konflikt med virkeligheten, uansett hva idéen innebærer. - Man har sikkert overvurdert menneskenes mulighet for å være gode, men det betyr ikke at det gode ikke har realitet. Dette ligger til grunn for all stor diktning, for all stor tenkning, at vi tilstreber det umulige. Det er i denne streben vi realiserer vår menneskelighet og skaper de ting vi setter høyt. Har vi ikke noe slikt for oss, er jeg redd for at den skapende virksomhet vil forflates. - Jeg tror også at like meget som en skal øve seg i å tåle urett mot seg selv, like meget skal en skjerpe sin lidenskap mot urett når den måtte treffe andre.

E.L. - Oslo

H V I S

Hvis du kan bli på post når man forlot deg,
og holde hodet klart når alt slår klikk,
hvis du kan tro, når alles tvil står mot deg,
men gi dem lov å øve sin kritikk,
hvis du kan ventetidens byrder bære
og møte løgn - med sannhet som ditt svar
og møte hat - du ikke selv vil nære,
men tie med hvor klok og god du var.

Hvis du kan ferdes fritt i drømmesfæren
og tenke - uten tanken selv som mål,
hvis du kan triumfen og miséren bære
med samme ro og samme rygg av stål;
hvis du kan tåle at ditt ord forvrennes
til usselt pjatt i demagogers munn,
hvis du kan se ditt livsverk søndersprenges
og atter bygge det på naken grunn.

Hvis du kan våge alt på samme terning,
- et enkelt kast på livets spillebord -
og tape alt - og gjenoppta din gjerning,
men aldri nevne tapet med et ord;
hvis du kan ta din tårn og ikke gi deg,
men tvinge med hver fiber i din kropp
og holde ut når alt forstummer i deg
unntagen viljens røst: "Gi aldri opp"!

Hvis du kan tale til en folkeskare
og holde ordet hellig i din munn,
hvis du kan gå blant konger - og bevare
ditt ekte preg, fordi din sjel er sund;
hvis du kan fylle hvert minutt av tiden
med seksti solsekunder, - da, som lønn
er jorden din med alt som finnes i den,
og - ennu mer - du er en mann, min sønn!

*

Rudyard Kipling. Oversatt av André Bjerke